

Міністерство освіти і науки України
Український католицький університет
Факультет суспільних наук

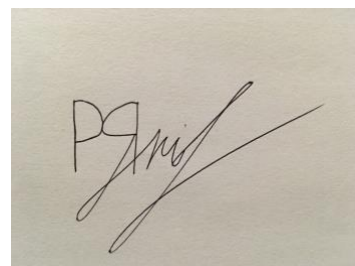
Кафедра соціології

Дипломна робота на тему:

**Практики виборчої партисипації в сучасній
Україні в розрізі вікових груп**

Виконав студент 4 курсу
Бакалаврату за спеціальністю
“Соціологія”,
групи – ССО-17Б
Янів Роман-Віктор
Миколайович

Науковий керівник:
Професор
кафедри соціології УКУ
Міхеєва О.К.

Львів 2021

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I. Теоретичне підґрунтя для вивчення політичної партисипації ...	6
Розділ II. Адаптація теоретичної бази до українського контексту	24
Розділ III. Методологія та висунення гіпотез.....	32
Розділ IV. Емпірична частина: Аналіз отриманих результатів	36
IV.1. Аналіз отриманих результатів на основі бази даних European Social Survey	36
IV.2. Аналіз отриманих результатів на основі бази даних «Ваша думка - грудень 2013р.»	43
Висновки	50
Список літератури	54
Використані джерела	56
Додатки:.....	57
№ 1 Аналіз на основі бази даних із дослідження European Social Survey Round 6 Data (2012) серед респондентів віком 20-29 років.....	57
№ 2 Аналіз на основі бази даних із дослідження European Social Survey Round 6 Data (2012) серед респондентів віком 30+ років	60
№ 3 Аналіз на основі бази даних із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” серед респондентів віком 18-29 років.....	63
№ 4 Аналіз на основі бази даних із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” серед респондентів віком 30+ років	68
№5 Операціоналізація	73

Вступ

Актуальність теми

Практично на кожних президентських, парламентських та місцевих виборах, починаючи від незалежності України, спостерігалася тенденція до зниження явки молоді на виборах (людей віком 18-29 років), порівняно із людьми середнього та старшого віку (Міжнародний Екзит-пол, 2019).

В цій роботі ми сфокусуємо увагу передусім на такій віковій групі, як молодь. Однак для виявлення особливостей виборчої партисипації саме цієї групи, ми будемо порівнювати її з іншими віковими групами виборців в сучасній Україні.

Молодь є доволі активною у різних видах партисипацій. Саме молоді люди відіграли важливу роль у трьох революціях (Революції на граніті, Помаранчевій революції та Революції гідності) (див. Резнік, 2014). Вони також є активними у тих виборчих практиках, які здійснюються онлайн. Однак голосування показує нам зовсім іншу тенденцію.

Неоднорідна репрезентація вікових груп на виборах може призвести до неоднорідного представництва цих груп у владних інституціях. Відповідно, постає питання, чи за таких умов будуть захищені права та інтереси молоді з боку владних структур.

Є доволі багато літератури, у якій досліджується електоральна поведінка (буде розглядатися у Розділі 1) і, зокрема, поведінка молоді. Однак, як стане зрозуміло з тексту цієї роботи, частина літератури є застарілою і не враховує локальних особливостей. До того ж, у більшості наукової літератури не розглядається випадок України. Тому, з огляду на те, що академічних робіт, які б досліджували цей феномен в Україні, критично недостатньо, актуальність цієї роботи є виправданою.

Відповідно, ця робота спрямована на те, аби віднайти чинники, які впливають на електоральну поведінку населення України, і, в першу чергу, ті, які впливають на рішення української молоді щодо участі у виборах. Віднайдення таких чинників створить можливість для послідовної роботи, спрямованої на забезпечення однорідної репрезентації усіх вікових груп на виборах в Україні.

Мета

Вивчення вікової специфіки виборчої партисипації в сучасній Україні з ключовим фокусом на молоді.

Завдання

1. Дослідження теоретичної бази, що стосується виборчої партисипації.
2. Адаптація теорії до контексту сучасної України
3. Дослідження існуючих вторинних баз даних
4. Виявлення чинників, що визначають явку української молоді на виборах

Об'єкт

за критерієм носія проблеми

Українська молодь віком 18-29 років.

За критерієм загальної проблеми

Участь у виборчому процесі.

Предмет дослідження

Чинники, що визначають явку української молоді віком 18-29 років на виборах у сучасній Україні.

Теоретико-методологічні засади дослідження

Аналіз проводився на основі вторинних баз даних із досліджень «European Social Survey, Round 6 (2012)» та «Ваша думка - грудень 2013р.». Обидві бази були поділені за контрольною змінною на дві частини – молодь віком 18-29 років та інші респонденти. На основі бази даних ESS автор застосував для аналізу бінарну логістичну регресію, на основі бази «Ваша думка - грудень 2013р.» - множинну лінійну регресію. Таким чином перевірялася частина гіпотез, щодо можливих чинників, які визначають явку молоді на виборах.

Емпірична база

Аналіз висунених гіпотез у дослідженні буде проводитися на основі двох вторинних баз даних. Перша база взята із дослідження European Social Survey, Round 6 (2012). Друга база даних взята із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” проведеним Центром Разумкова та Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва”.

Структура роботи

Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списків наукової літератури та джерел, які налічують 27 позицій та 42-ох додатків. Робота складається із 53-ох сторінок без списків літератури, джерел та додатків.

Розділ I. Теоретичне підґрунтя для вивчення політичної партисипації

Ключовим завданням цієї роботи є з'ясувати, чим керуються громадяни України наймолодшої вікової категорії при прийнятті рішення щодо партисипації у виборчому процесі та, передусім, у голосуванні у день виборів. Відтак результатом цього дослідження буде перелік чинників, які можуть мати вплив на рішення молоді щодо участі у виборах.

Під поняттям “наймолодша вікова категорія” та “молодь” автор має на увазі людей, які на момент проведення дослідження мали від 18 до 29 років. Категорія виділялася саме таким чином, так як у більшості досліджень та базах даних, використаних у цьому дослідженні, категорія була виділена саме так.

Поняття “виборчий процес” характеризує участь людини не тільки у голосуванні, а й у всіх інших, довколавиборчих практиках. Проте, у рамках цієї роботи автор концентрується, передусім, на голосуванні (у межах цієї роботи надалі позначатиметься як участь у виборах/виборчі партисипації), хоча для розкриття загального контексту будуть проаналізовані й інші практики, які передбачає виборчий процес.

Ця робота буде опиратися на наукові роботи, українські та закордонні дослідження, які стосуються електоральної поведінки, на результати та явку виборців на президентських та парламентських виборах в Україні, а також на виборчі процеси за кордоном.

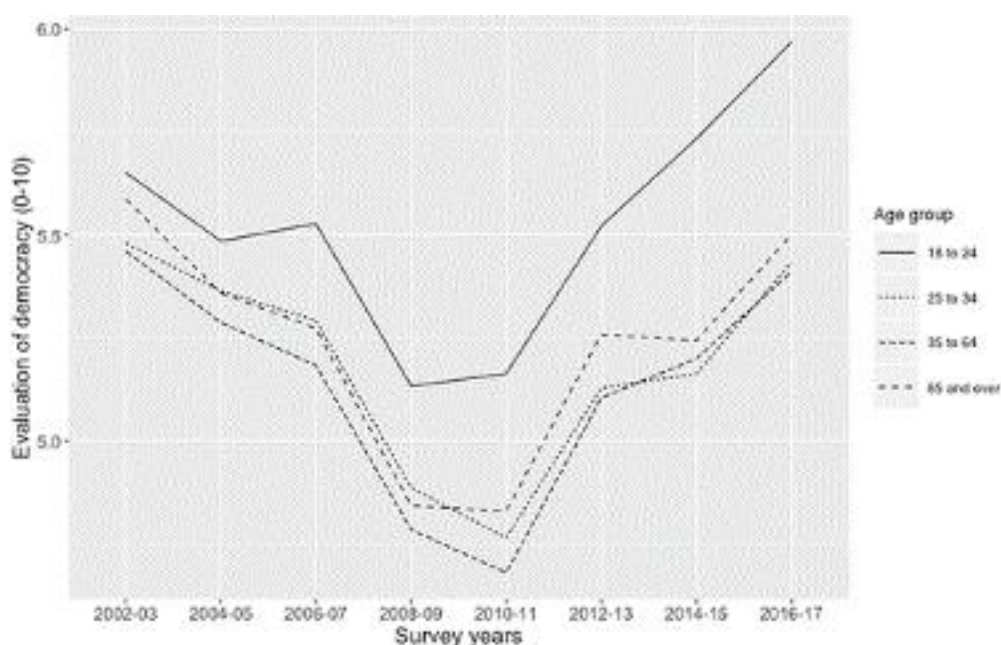
Перш ніж перейти до специфічних обставин та соціально-демографічних характеристик, які можуть впливати на рішення молоді щодо участі у виборах, потрібно перевірити, як взагалі молодь ставиться до демократичного політичного режиму. Адже виборчий процес є інструментом демократії, який реалізує владу народу на політику держави.

Згідно із дослідженням, яке провів Ян Зелінські (Zilinsky, 2019), молодь не є розчарованою в демократії. Більше того, вона є більш задоволеною нею, ніж

старші люди і ця задоволеність показує позитивну динаміку від 2010 року (так само, як і серед інших вікових груп). Основні дослідження проводилося серед населення країн Європейського союзу та Норвегії, було опитано понад 350 000 респондентів впродовж 2002-2017 років. Воно заперечує тези деяких аналітиків, які стверджували, що задоволеність демократією падає, особливо серед молоді (наприклад, Foa & Mounk, 2016).

Таблиця 1

Рівень задоволеності втіленням демократії у країні

Джерело: Zilinsky, 2019

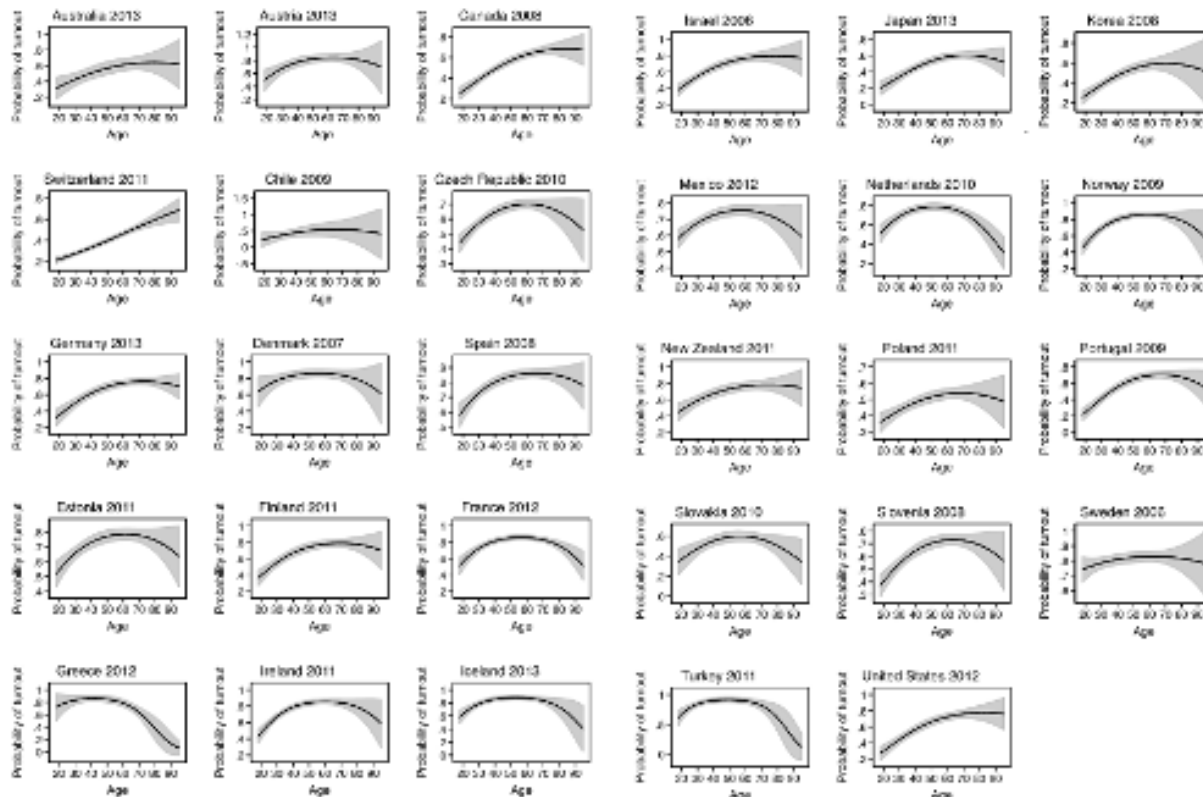
Evaluations of democracy among Europeans since 2002. ESS waves 1–8, (N = 353,998).

Незважаючи на це, пасивність молоді під час голосування спостерігається не тільки в Україні, а й у більшості країн Європи. Такі висновки можемо зробити на основі даних, проілюстрованих графіками “Вік та голосування” (див. Таблиця 2), опублікованих у роботі Каї Аржмаєра та Джоселін Еванс (Arzheimer, Evans & Lewis-Beck, 2016), які чітко вказують на загальну тенденцію - молодь є пасивнішою у голосуванні, ніж люди середнього та

старшого віку, окрім деяких винятків, таких як на президентських виборах у 2007 році у Данії, 2012 році у Греції, 2011 році у Туреччині та у деяких інших.

Таблиця 2

Вік та голосування

Джерело: Arzheimer, Evans & Lewis-Beck, 2016

CSES Module 3 (2015) and CSES Module 4 (2016). Автором вказаного дослідження були застосовані демографічні ваги та вага для корекції виборчої активності.

Оскільки, за результатами дослідження, молодь не є розчарованою у демократії, як у політичному режимі. Навпаки, ця вікова група задоволена нею чи не найбільше, можемо припустити, що пасивність молоді на виборах не спричинена відкиданням цього інструменту демократії.

Отже, можна з великою долею ймовірності припускати, що задоволеність або незадоволеність демократичним політичним режимом не є тим чинником, який впливає на рішення молоді щодо участі у виборчому процесі.

Варто також зауважити, що задоволеність втіленням демократії в країні (що є предметом роботи Яна Зелінські), не зовсім тотожна задоволеності демократією як політичним режимом в цілому. Тобто ті, хто не надто позитивно ставиться до демократії в цілому, можуть мати менші очікування щодо державних інституцій, і, відповідно, краще оцінюватимуть її втілення у країні, або ж навпаки. Також зрозуміло, що підтримка демократії не означає, що респондент схильний брати участь у суспільно-політичних практиках (у тому числі у виборчому процесі та голосуванні).

Отже, нам потрібно обережно ставитися до твердження, що підтримка демократичного політичного режиму є тим чинником, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

Ще одним чинником, який може впливати на рішення людей у виборчому процесі – це їхня ефективність. Про це йдеться у роботі Кеннета Превітта (Prewitt, 1968).

Автор зазначає, що ті люди, які вважають, що можуть впоратися із складністю політики і відчують свою важливість, частіше голосують на виборах, аніж ті, хто відчуває це меншою мірою. Ці відчуття можуть бути зумовленими такими чинниками, як наявність освіти, рівнем кваліфікації та доходів. Відповідно, чим більш реалізованою почуває себе людина, тим більше вона залучається до суспільно-політичних практик.

Сучасні теоретики також припускають, що політична позиція та виборчі партисипації пов'язані із силою его людини та з тим, наскільки людина здатна пристосовуватися до зовнішніх подій (Lane, Robert, 1959) Тобто чим ефективнішою та впливовішою почуває себе людина, чим краще їй вдається

справлятися із зовнішніми умовами та викликами, тим більша ймовірність того, що ця людина братиме участь у виборчому процесі.

Схожий висновок можна також знайти у роботі Каата Сметса (Smets, 2012). У ній автор зазначає, що менша явка молоді на виборах є логічним наслідком пов'язаним із життєвим колом. Він зазначає, що молодь ще не має досвіду у подіях, які є важливими у їхньому становленні як дорослих. До таких подій він відносить закінчення навчання, наявність роботи, життя у подружжі та наявність дітей.

Автор стверджує, що поки молодь не пройде ці етапи, вона просто більш зайнята своїм особистим і відмежовується від інших процесів. Це припущення також може пояснити, чому люди середнього та старшого віку є активнішими на виборах.

Тих же висновків дійшли і Конверс та Наїмі (Converse & Niemi, 1971). Вони стверджують, що люди, яким двадцять і дещо більше років, є зайняті двома основними речима – пошуком партнера і роботи.

«Молоді самотні люди у двадцять років є більш зайняті двома, скоріш особистими, пошуками: пошуком партнера та підходящої роботи. І ці пошуки є до певної міри несумісними із тим, щоб приділяти увагу більш широким подіям» (Converse & Niemi, 1971). Очевидно, що це дослідження проводилося достатньо давно, за цей час посунувся шлюбний вік, і загалом, виборчі практики могли помінятися. Також, такі твердження не пояснюють того, що молодь може бути активною у доколавиборчих практиках, але не активною в голосуванні. Все ж, так як така гіпотеза була висунута у кількох дослідженнях, її також необхідно розглянути в контексті сучасної України.

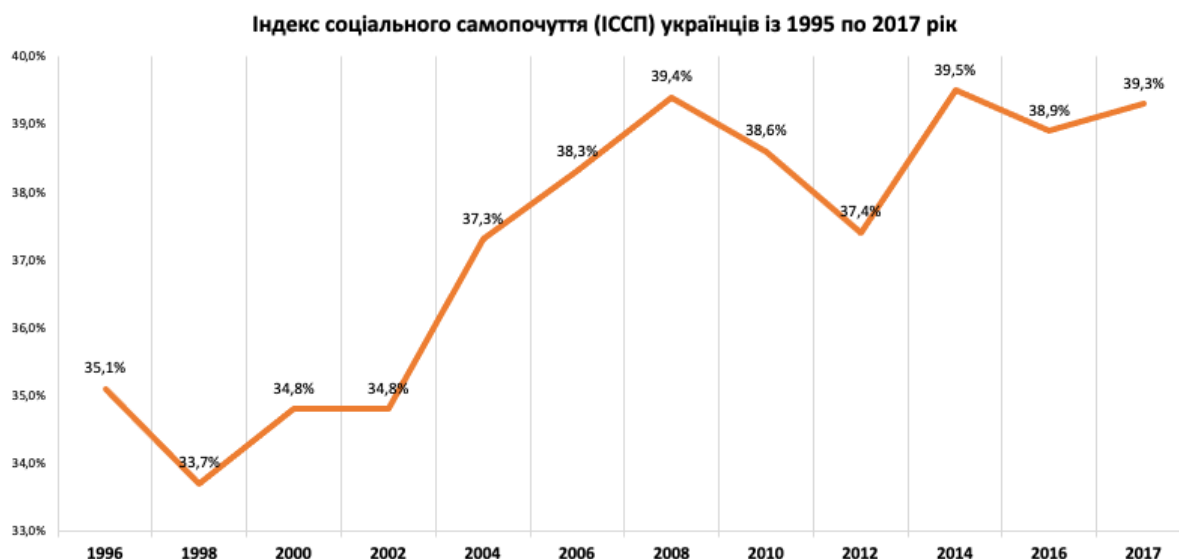
У розрізі вікових груп можемо дійти до висновку, що більш реалізованими почувають себе люди старшого та середнього віку. Наймолодша вікова категорія, яка має право брати участь у виборах, або тільки здобуває свою кваліфікацію, або тільки починає свою кар'єру. Переважно, у цьому віці люди

ще не мають значного капіталу, та роблять тільки перші кар'єрні кроки. Молоді люди більш сконцентровані на тому, як організувати власне життя і їх менше цікавлять глобальні процеси.

Щоправда, такий висновок потребує перевірки в українському контексті. Цілком ймовірно, що ситуація в Україні та в країнах Європейського Союзу та Америці значно відрізняється. Таке припущення ми можемо зробити на основі того, що загальна оцінка задоволеністю життя в Україні є на низькому рівні.

Про це свідчить загальнонаціональне опитування населення України, яке щорічно проводить Інститут соціології Національної академії наук України (Загальнонаціональне опитування населення України, 2017), вимірюючи інтегральний індекс соціального самопочуття, який складається із двадцяти змінних, зокрема із оцінки самореалізації, визнання, заробітку та інших чинників.

Результати дослідження демонструють, що оцінка соціального самопочуття українців не дотягує навіть до умовного нуля (40 балів у відповідності до шкали у Таблиці 3). Виходячи з цього, необхідно перевірити, чи значимою буде різниця у віковому розрізі стосовно оцінки соціального самопочуття, зважаючи на загальну низьку оцінку, і якщо так, то чи впливає вона на рішення щодо участі у голосуванні в українському контексті.

Джерело: Загальнонаціональне опитування населення України, проведене Інститутом соціології НАН України у співпраці з Благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива» з 3 по 25 липня 2017 року

Разом з тим, ми не можемо відкидати висновки, зроблені К. Превіттом, К. Сметсом, а також Ф. Конверсом та Р.Наїмі, оскільки вони були висловлені у багатьох наукових роботах (див. наприклад: Prewitt, 1968; Smets, 2012), і, оскільки вони були актуальними для інших країн, не варто відкидати можливість, що вона виявиться актуальною і для України.

Отже, оскільки почуття ефективності впливає на рівень залученості до суспільно-політичних практик (Prewitt, 1968), можемо зробити висновок, що молодь є пасивнішою у виборчому процесі у порівнянні з іншими віковими категоріями через те, що вона є менш реалізованою, ніж старші люди, і, відповідно, концентрується на приватних проблемах на противагу політичним.

Роботи К. Превітта, К. Сметса, а також Ф. Конверса та Р.Наїмі дають нам підстави розглядати ті складові, на основі яких люди оцінюють свою ефективність та реалізованість, як чинники, які можуть впливати на рішення

молоді щодо виборчих партисипацій. Це, передусім, такі характеристики респондентів, як рівень освіти, професійна кваліфікація, рівень доходів, соціально-економічна позиція, сімейний статус, наявність дітей і, можливо, приналежність до етнічної та/або релігійної більшості. Оскільки, до наведених висновків дійшла ціла низка дослідників, можна припустити, що ці фактори будуть мати значний вплив на залежну змінну. Однак, в українському контексті ситуація може бути дещо інша.

Дещо парадоксальним є те, що хоч молодь бере пасивну участь у виборах, тобто велика частка наймолодшої вікової категорії не приходить на виборчі дільниці у день голосування, можна спостерігати значну активність молоді у довкола виборчих практиках, особливо, коли йдеться про інтернет-активність. Те ж саме можна сказати про різного роду суспільно-політичні практики. Адже, до прикладу, саме молодь відіграла важливу роль у всіх трьох революціях в Україні які відбувалися протягом останніх 30-и років (Резнік, 2014).

Молодь також часто ініціює інші суспільно-політичні практики, не тільки в Україні, а й за кордоном, особливо, коли мова йде про «зелений активізм» (рухи, спрямовані на збереження навколишнього середовища) та рухи за права різних дискримінованих груп.

Однак, тяжко визначити, чи участь у цих практиках бере той актив, який і приходить на вибори, чи молодь справді є активною у довкола виборчих та суспільно-політичних практиках, проте часто ігнорує вибори.

Ілля Сомін у своїй роботі (Somin, 2006) розглядає раціональність “політичного невігластва”. У роботі Ільї Соміна цей термін позначає нерозуміння політичних процесів та брак інформації про політику, що зумовлено думкою про нераціональність отримання цих знань.

На думку автора, те, що звичайний виборець майже не цікавиться політикою, або й взагалі її уникає, є цілком раціональним з точки зору цього виборця.

Відчуття, що зусилля, які слід докласти, аби розібратися в політичній ситуації, що дасть змогу зробити зважений вибір під час голосування не вартують голосу окремої людини, роблять «раціональне невігластво» виправданим. Як зазначається у статті Ільї Соміна:

«Раціональне невігластво у повній мірі узгоджується із так званим «парадоксом голосування», оскільки, з точки зору виборців, здійснювати волевиявлення цілком раціонально, але при цьому - ірраціонально бути добре поінформованими» (Somin, 2006).

На думку виборця, отримання інформації про кандидатів майже не несе вигоди, однак голосування має для них сенс, коли є значна різниця між кандидатами, суперниками у виборчому процесі.

Раціональне невігластво є великою проблемою для демократії, оскільки рівень знань про політику майже не змінився за останні 50 років (Somin, 2006), незважаючи на те, що загальний доступ до інформації зріс, з'явився доступ до інтернет-ресурсів і загальний рівень освіти громадян також став вищим.

Однак, деякі дослідники стверджують, що на цю проблему вже є рішення. «Інформаційні ярлики» та методи спроб та помилок можуть компенсувати нестачу політичного знання у виборців. Прикладом таких практик є голосування за приналежністю до політичних партій із вже сформованим брендом (Aldrich, 1995), це голосування на заклик авторитетів, та/або кумирів (Lupia, McCubbins, & Arthur, 1998), що завжди часто використовувалося політичними штабами під час виборчих кампаній. Прикладом також може бути «ретроспективне» голосування, воно полягає в тому, що виборець голосує або не голосує за кандидата відштовхуючись від результатів його діяльності у минулому (Fiorina, 1981).

На цих авторів посилається Ілля Сомін у своїй роботі, однак додає, що викликом для цієї тенденції є також можливий брак знання, адже виборець не є застрахованим від вибору «неправильного» авторитета. Або ж у нього може

бути просто недостатньо знань, щоб зробити об'єктивні висновки стосовно діяльності того чи іншого кандидата.

В контексті молоді і їхнього рішення щодо залученості до виборчого процесу, можемо також стверджувати про певні ризики, пов'язані із «інформаційними ярликами». Молодь, не маючи достатньої кількості інформації, може підпадати під вплив авторитетів, партійної репутації та дискурсу навколо минулої діяльності кандидата та робити свій вибір на основі цих поверхневих факторів. Це може призвести до певної нестабільності у поведінці цієї вікової групи. Їхнє рішення щодо участі у виборах часто буде залежати саме від того, наскільки авторитет їх переконає.

Повертаючись до того, чи справді молодь є більш активною у докола виборчих практиках, але часто ігнорує саме голосування, і якщо так, тоді чому, можемо спробувати розглянути на прикладі, який наводить Ілля Сомін у своїй роботі (Somin, 2006). Він порівнює виборців із любителями спорту. Він говорить, що збирати інформацію про улюблені команди є нерационально, якщо метою є вплинути на матч, однак це є цілком рационально з огляду на бажання отримати психологічне задоволення. Тобто ймовірність, що збір інформації про улюблену команду якимось вплине на її гру є мізерною так само ж, як і те, що збір інформації про політичну ситуацію вплине на результат виборів.

Однак, люди збирають інформацію про улюблені команди і часто беруть участь у подіях за їхньою участю задля психологічної винагороди. Можемо припустити, що активність молоді в інтернеті у контексті виборів, а також інших докола виборчих практиках також пов'язана із бажанням отримати психологічну нагороду.

Увагу виборців привертає не так можливість зробити правильний вибір і вплинути на результат, як саме змагання і конкуренція, виборець у цьому випадку починає занурюватися у ситуації тільки через цікавість до самого

процесу, а вплив на результат для нього залишається мізерним. Щоб перевірити цю гіпотезу можемо проаналізувати, чи задоволеність, або зацікавленість виборчим процесом загалом є тим чинником, який впливає на рішення щодо виборчих партисипацій. Якщо виявиться, що частина виборців, які цікавилися виборчим процесом, але не прийшли на вибори є значною, ця гіпотеза може бути підтвердженою.

Дещо іншу позицію, ніж Ілля Сомін займає Джозеф Стігліц у роботі “Ціна нерівності: Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому” (Стігліц, 2012). На його думку, нераціонально є не тільки отримувати інформацію про виборчу кампанію, але й брати участь у голосуванні взагалі, оскільки голос однієї людини по відношенню до загальної маси є незначимим:

“... майже ніколи не стається, що голос якогось індивіда вирішальний, тобто визначає остаточний результат. Сучасні політичні та економічні теорії передбачають, що індивіди раціональні і егоїстичні. Тож на такій основі питання, чому хтось узагалі йде на вибори, - таємниця” (Стігліц, 2012, ст. 211). Більше того, окрім розуміння, що голос одного індивіда є незначимим у контексті результатів голосування, виборець також має сплатити певну ціну за можливість проголосувати, що також є серйозним бар’єром. Йдеться, перш за все, не про платню за саме голосування (така практика не є надто поширеною, зокрема, не є актуальною для України), а про те, скільки часу та зусиль повинна витратити людина для того, аби віддати голос, який, по суті, нічого не вирішує:

“Голосування має певну ціну: хоча жоден американський штат не стягує безпосередньо плату за голосування, слід витратити час і зусилля, щоб дійти до виборчої кабінки. Реєстрація, вимагаючи планування задовго до виборів, теж становить тягар. Люди, які живуть у величезних містах із поганим

громадським транспортом, можуть опинитися у невідповідному становищі, коли треба доїхати до виборчих дільниць” (Стігліц, 2017, ст. 210-211).

Відповідь до таємниці, чому люди взагалі голосують, Джозеф Стігліц вбачає в тому, що людям було “прищеплено” уявлення, що голосування є їхнім обов’язком, а також із страхом, що якщо не проголосую я, то за мене вибір зроблять інші. “Прищепленням”, на думку автора, займаються багатії, для яких важливо забезпечити результат голосування, який забезпечить легітимність політичним структурам.

Можемо припустити, що таке спонукання до участі у виборчому процесі відбувається, перш за все, за допомогою засобів масової інформації. Отже, в контексті теми цієї роботи цікаво дослідити, чи є відмінності у джерелах інформації, які споживають українці, у залежності від вікових груп, і якщо такі відмінності є, то чи впливає джерело інформації на рішення щодо участі у голосуванні. Ще один фактор, який впливає із роботи Джозефа Стігліца, і вплив якого цікаво перевірити в українському контексті - це оцінка важливості власного голосу. Варто перевірити, чи однаково оцінюють впливовість власного голосу на результат різні вікові групи та чи є це фактором, який впливає на те, чи підуть люди голосувати. Можна висловити гіпотезу, що молодь в Україні є більш прагматичною від старших вікових груп і діє раціональніше (раціональніше, на думку Джозефа Стігліца), ігноруючи голосування, бо усвідомлює, що її голос ні на що не впливає, а його ціна є високою.

Посилаючись на роботу К. Денні та О. Дойл (Denny & Doyle, 2009, ст. 17-35), можемо зробити ще одне припущення, чому молодь є пасивнішою у день голосування, ніж інші вікові групи. Автори роботи стверджують, що у молоді ще просто не виробилася звичка голосувати. Вони пишуть про те, що виборець, який брав участь у минулих виборах, з більшою ймовірністю проголосує і у наступних. Таким чином, історія залученості людини до

виборчих практик може мати вплив. Це припущення також логічно пояснює те, чому з віком люди все частіше беруть участь у виборах. У більшості країн спостерігається вища активність людей середнього віку у виборчих партисипаціях. Можливо, це пов'язано саме з тим, що вони перейшли через більшу кількість виборів і в них вже виробилася певна звичка до участі.

Це дослідження дає нам можливість перевірити, чи є історія голосування тим фактором, який впливає на рішення молоді, чи брати участь у наступних виборах. Ми можемо дослідити, чи дійсно люди, які брали участь у попередніх виборах, планують голосувати і на наступних, і чи ті, які не голосували, зроблять це наступного разу.

Однак, на протипагу цьому дослідженню, можна навести інше (Konzelmann, Wagner & Rattinger, 2012), у якому йдеться про те, що є також зворотня тенденція, яка передбачає те, що люди, які проголосували на виборах вперше, можуть не голосувати вдруге. Така тенденція обгрунтовується авторами як наслідок того, що молодих людей, які голосують вперше, приваблює сам факт того, що вони вже достатньо дорослі, аби голосувати. Ці люди мають високі очікування стосовно голосування, і використовують їхнє право голосу, оскільки воно асоціюється із дорослим життям.

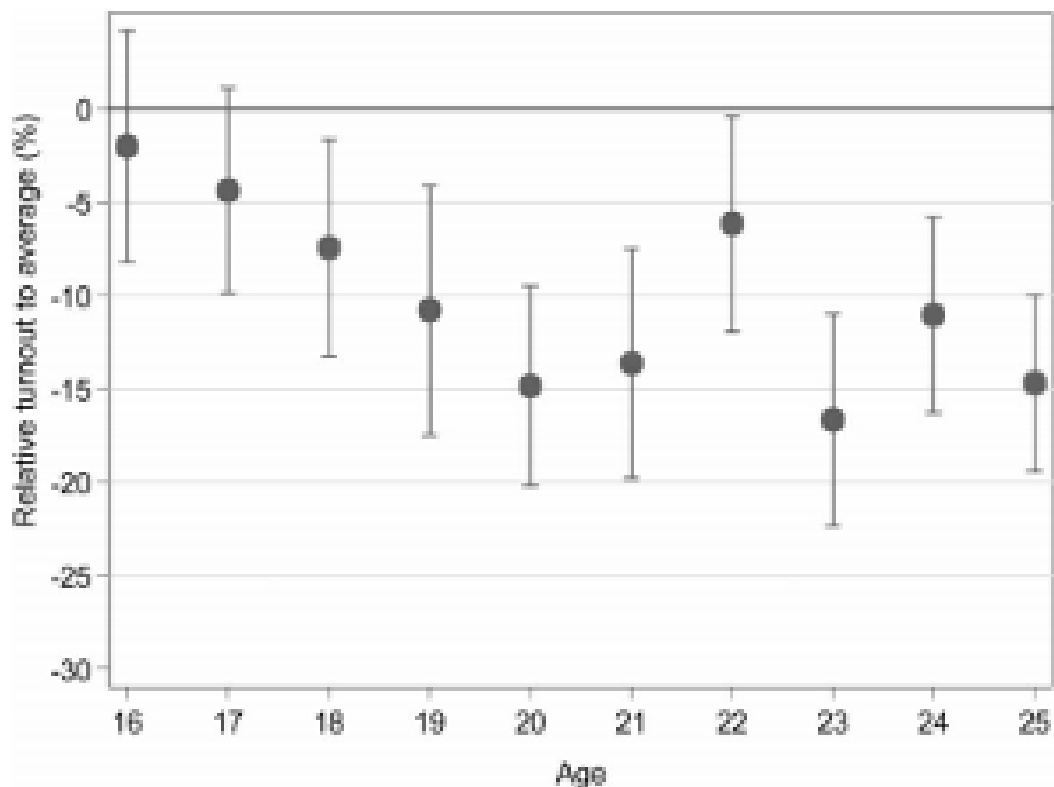
Проте, вже на наступних виборах у цих людей немає таких очікувань стосовно виборів, і вони часто нехтують цим своїм правом. Відтак, явка людей, які вдруге у житті можуть проголосувати, значимо падає і знову піднімається ближче до середнього віку, коли молодь починає перебирати ролі дорослих. Ця теорія дещо йде у розріз із попередньою, у якій висувається гіпотеза, що ті виборці, які проголосували одного разу, із більшою ймовірністю проголосують ще раз.

Однак, цьому феномену (молодь, яка вперше отримала право голосу, користується ним частіше від решти вікової групи) є й інше пояснення.

Й. Бхатті, К. М. Хансен і Г. Васс у своїй роботі (Bhatti, Hansen, & Wass, 2012, ст.. 588–593) і Є.Зегловіц та Дж. Айгольцер (Zeglovits & Aichholzer, 2014), обґрунтовують це тим, що люди, які голосують вперше, все ще живуть із батьками і зазнають їхнього значного впливу, і коли батьки голосують на виборах (а ця вікова категорія зазвичай голосує часто), із ними також йдуть і діти. Коли ж ці люди стають дещо старшими, вони починають жити окремо, і відповідно, звільняються від цього впливу. Є. Зегловіц та Дж. Айгольцер посилаються на дані (див. Таблиця 4), які демонструють, що шістнадцятирічні голосують значно частіше ніж двадцятирічні. Це, власне, пояснюється тим, що молоді люди починають жити окремо.

Таблиця 4

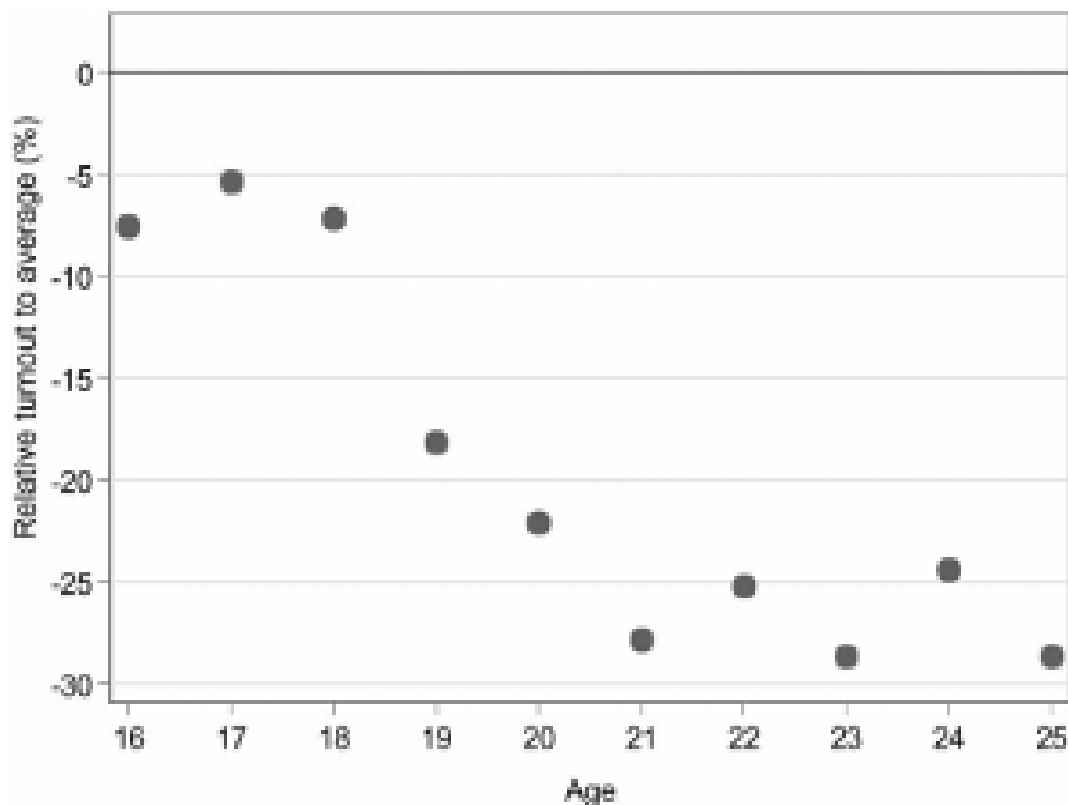
Чи є люди більш схильні голосувати у 16, ніж у 20 років?

Явка виборців за віком у Відні, використовуючи оцінку максимальної явки по відношення до середньої явки (67,6%).

Джерело: Zeglovits & Aichholzer, 2014

Чи є люди більш схильні голосувати у 16, ніж у 20 років?

Явка виборців за віком у Кремсі, використовуючи оцінку максимальної явки по відношення до середньої явки (67,6%).

Джерело: Zeglovits & Aichholzer, 2014

Ще один важливий фактор, який може бути особливо значимим в українському випадку, це фактор мобільності. Б. Хейтон і М.М. Конвей дослідили, що мобільність впливає на явку людей на виборах. Б. Хейтон у своїй роботі (Highton, 2000) висуває дві, пов'язані із мобільністю, гіпотези, які негативно впливають на рішення щодо участі у виборах.

Перша гіпотеза передбачає зміну місця проживання на далекі відстані. Наприклад, в іншу сторону країни, або ж за кордон (обидва випадки актуальні для України). Ця гіпотеза передбачає, що у випадку такої мобільності створюється додатковий бар'єр у голосуванні – це відстань. Оскільки людина далеко від дому і вона не може проголосувати за місцем реєстрації, вона

повинна завчасно перереєструватися, що не завжди є простим завданням. Більше того, вона повинна робити це кожного разу перед наступними виборами. За таких умов «ціна» участі у виборах значно зростає і значна частка потенційних виборців вирішують проігнорувати їх.

Друга гіпотеза, яку висловлює Б. Хейтон стосується розірвання зв'язків із спільнотою, що зумовлено мобільністю. Він стверджує, що прив'язаність до спільноти і зв'язок із сусідами спонукає до участі у виборчих партисипаціях. І коли цей зв'язок розривається через переїзд, зменшується соціальний тиск, що створює більшу ймовірність, що людина проігнорує вибори.

Обидві гіпнози, які були висловлені Б. Хейтон у його роботі (Highton, 2000), були підтвердженими. Однак, вплив від переїзду на великі відстані і бар'єр зумовлений вимогою перереєстрації більш ніж втричі вагомий, ніж від розірвання зв'язків із спільнотою. З цього можемо зробити висновок, що вимога перереєстрації є вагомим чинником, який негативно впливає на рішення людей щодо виборчих партисипацій.

У віковому розрізі можемо припустити, що молодь є більш мобільною за людей середнього та старшого віку, відтак саме ця вікова група найбільше стикається із бар'єрами, які спричиняє мобільність. Ця гіпотеза логічно пояснює, чому молодь є пасивнішою за інші вікові групи на виборах, тому цей чинник варто взяти до уваги у дослідженні виборчих партисипацій. Це припущення було описано у джерелі (Arzheimer, Evans & Lewis-Beck, 2016).

Можна також припустити, що фактор мобільності буде особливо значимий в українському контексті, оскільки за останні п'ять років ми спостерігали активну внутрішню та зовнішню мобільності. Багато жителів із сходу країни та Криму переїхали в інші міста або й в інші країни. Також багато людей виїхало за кордон у пошуках кращих соціально-економічних умов. У зв'язку з цим цікаво буде дослідити, наскільки значний вплив має цей фактор на рішення щодо участі у виборчих партисипаціях в Україні.

До того ж, до останніх виборів, які відбулися у 2019 році, виборче законодавство України не передбачало можливості голосувати за відкритими талонами, тобто не за місцем реєстрації (див. Закон України "Про Державний реєстр виборців" (стаття 7). Тому цей фактор міг бути особливо значимим на виборах у 2010 та 2014 роках, які відбувалися в Україні.

Як вже було раніше згадано, раціональність виборчої партисипації, зокрема такої практики як голосування є доволі сумнівною. Таку позицію також описують Г. А. Алмонд і С. Верба у своїй роботі (Алмонд, & Верба, 1992) І, на їхню думку, така ситуація є цілком зрозумілою:

“Якщо взяти до уваги складність політичних питань, наявність інших проблем, які відбирають в індивіда час, і тяжкодоступність інформації, необхідної для прийняття раціональних політичних рішень, тоді буде абсолютно очевидно, чому звичайна людина не є ідеальним громадянином. У світлі неполітичних інтересів індивіда може виявитися, що для нього зовсім нераціонально вкладати в політичну діяльність той час і ті зусилля, які потрібні, щоб жити у відповідності з раціональноактивістською моделлю. Можливо, це просто не вартує того - бути настільки добрим громадянином”. (Алмонд, & Верба, 1992)

Вони говорять, що активістська політична культура є таким собі утопічним ідеалом. Проте, на їхню думку, активізм не елітних груп може стимулюватися, коли, наприклад, у суспільстві гостро постало питання, яке індивід визначає для себе важливим. З цього виходить, що індивід може бути активним, або ж ні, у залежності від того, наскільки важливим він визначає для себе впливовість того чи іншого процесу на себе особисто.

Безперечно, виборча партисипація, та голосування на виборчих дільницях, як один з її проявів, є важливою складовою, оскільки від результатів виборів залежить, якою буде політика держави (і індивід це відчує на собі). Однак, ми спостерігаємо, що у різних країнах, у різні роки, різна кількість людей проявляє свій активізм у цій сфері. Більше того, на одних і тих же виборах,

різні суспільні групи (вікові, соціальні, етнічні...) голосують неоднорідно. Очевидно, що ця неоднорідність чимось зумовлена. Г.А. Алмонд та С. Верба у своїй роботі пояснюють, що у контексті політичної культури демократія потребує балансу між активізмом та пасивністю (див. Алмонд, & Верба, 1992). Однак, для того, аби була забезпечена репрезентація усіх вікових груп (у цьому випадку фокус на молоді) у владних інститутах, потрібно виявити ті чинники, які впливають на рішення молоді щодо участі у виборах, що і є метою цієї роботи.

Розділ II. Адаптація теоретичної бази до українського контексту

Із попереднього розділу очевидним є те, що на рішення людей щодо політичної партисипації, зокрема на голосування, впливає безліч факторів. Очевидним також є те, що загальна тенденція у більшості країнах передбачає меншу активність молоді на виборах, ніж інших вікових груп. Тож ця робота присвячена тому, аби визначити специфічні фактори, які й утворюють різницю у залученості до виборів у розрізі вікових категорій. Окрім поверхневих чинників, таких як стать, або місце проживання, у першому розділі були описані інші фактори, які у сукупності можуть формувати електоральну поведінку у країні.

Адаптувавши гіпотези та дослідження до українських реалій, можна буде перевірити, які з чинників впливають на рішення української молоді щодо участі у виборах. А відтак, результати дослідження створять можливість для послідовної роботи, покликаної на активізацію молоді у політичному процесі, що може вирішити проблему нерівномірної репрезентативності вікових груп в управлінських інституціях.

Щоб перевірити, які чинники, з описаних у першому розділі, є актуальними для України, можна застосувати множинну регресію, де залежною змінною буде характеристика, чи респондент планує брати участь у майбутніх виборах. Відповідно, незалежні змінні будуть сформовані із описаних раніше гіпотез та досліджень. Результат аналізу продемонструє, які із незалежних змінних є значимими в українському контексті.

Перше, що необхідно перевірити, це чи українці схвалюють демократію, як політичний режим, та як вони оцінюють втілення демократії в Україні. Хоч із роботи Яна Зелінскі (Zilinsky, 2019) є зрозуміло, що європейська молодь позитивно оцінює втілення демократії у країні (а отже, визнає виборчий процес, як основний інструмент демократії), це, все таки не одне і те саме, що

ставлення до демократії як до політичного режиму в цілому. Окрім того, цікаво перевірити, чи українці настільки ж позитивно оцінюють втілення демократії у країні, як у інших країнах Європи. Зважаючи на історичні фактори, можна припустити, що оцінка українців буде нижчою, відтак, хоч гіпотеза, що молодь не голосує на виборах через незадоволеність демократією не працює у країнах Європейського союзу, вона може бути значимою для України. Цілком ймовірно, що українці позитивно оцінюють демократію, як політичний режим, проте не ходять на вибори, оскільки не вірять у прозорість проведення самих виборів, що є одним з факторів оцінки втілення демократії в країні.

Отже, можемо включити до аналізу два фактори, які визначатимуть рівень задоволеності демократією як політичним режимом в цілому, та індекс задоволення тим, як демократія втілена в Україні. Індекс може бути сформований із таких змінних, як довіра до законодавчих, виконавчих та судових інституцій, оцінки прозорості виборчих процесів, які були проведені раніше та оцінки незалежності політичної верхівки від окремих людей чи країн. (індекс визначатиме, що люди думають про втілення демократії у країні, а не те, як це є насправді. У даному випадку необхідна саме людська оцінка, оскільки на рішення людей впливатиме саме вона, а не об'єктивний стан речей). Також для аналізу необхідно адаптувати гіпотезу, висловлену у роботах Кеннета Превітта (Prewitt, 1968), Конверса та Німі (Converse & Niemi, 1971), Каата Сметса (Smets, 2012) та Р.Е. Лейн (Lane, Robert, 1959). Дослідники стверджують, що на рішення людей щодо виборчої партисипації впливає оцінка власної ефективності. Рівень ефективності людини є доволі абстрактним поняттям, тому у цьому випадку також буде доречно використати індекс, об'єднавши змінні, які формують почуття ефективності. Подібний індекс соціального самопочуття щорічно вимірюється в Україні Інститутом соціології НАН України у співпраці з Благодійним фондом «Інтелектуальна

перспектива», який формується з 20 змінних. У рамках цієї роботи індекс буде конструюватися із основних змінних, за якими можна виміряти індекс соціального самопочуття.

Виходячи із перерахованих робіт, до індексу необхідно включити такі змінні, як рівень освіти респондента, його професійна кваліфікація та рівень доходів та оцінка респондентом його соціально-економічної позиції. У результаті ми отримуємо індекс, який може бути ще одним фактором у нашому аналізі.

Також, як фактори можна розглядати сімейний статус та наявність дітей (ці змінні у попередньо зазначених авторів також фігурують, як оцінка ефективності респондента, однак з огляду на те, що важко визначити, який сімейний стан, або яка кількість дітей є “ефективнішою”, можна розглядати ці змінні як окремі фактори). А також необхідно включити фактор приналежності до тієї, чи іншої етнічної та/або релігійної спільноти. Останнє може бути суттєвим фактором для українських реалій, оскільки воно може мати двосторонній ефект. З одного боку, приналежність до певної спільноти часто позитивно впливає на соціальне самопочуття людини, а отже ця людина з більшою ймовірністю проголосує на виборах (згідно Prewitt, 1968, Converse & Niemi, 1971, Smets, 2012, Lane, Robert, 1959), якщо приймати соціальне самопочуття як складову політичної ефективності). На тлі активності окремих груп (наприклад, активна громадянська позиція кримських татар), які хоч перебувають у меншості, є доволі активно задіяні у суспільно-політичне життя. З іншого боку, якщо спільнота є політично пасивною сама по собі, то це може також відповідно впливати на її членів.

Гіпотеза, що політична ефективність та рівень самореалізації впливає на рішення людей щодо виборчої партисипації є підтверджена у низці країн. І у розрізі вікових категорій це може бути логічним, оскільки люди середнього та старшого віку, ймовірно, можуть бути більш реалізованими та політично ефективними, аніж молодь.

Ще одним фактором, який вартує включення в аналіз, є рівень зацікавленості тим, як проходить виборчий процес. Ілля Сомін (Somin, 2006) у своїй роботі стверджує, що цікавитися чимось не завжди передбачає можливість на це впливати. Тобто ймовірно молодь, яка є традиційно активна в інтернет-платформах, та здавалося б, зацікавлена в політичній ситуації, у результаті ігнорує самі вибори. Це може бути зумовлено тим, що люди хочуть, перш за все, отримати психологічну насолоду, а не вплинути на результат виборів. Отже, навіть якщо респондент цікавиться ходом виборчого процесу, це ще не означає, що він має намір голосувати.

Відтак, включивши змінну, що характеризує рівень зацікавленості тим, як проходить виборчий процес, зможемо дізнатися, чи зацікавленість (у тому числі інтернет-активність) політичними подіями серед молоді є тим фактором, який впливає на їхнє рішення щодо виборчої партисипації. Окремо цікаво дослідити чи є ті, хто цікавиться виборчим процесом, проте не голосують. Оскільки, якщо результат буде таким, то може бути підтверджена гіпотеза Іллі Соміна (Somin, 2006) і люди наймолодшої вікової групи слідкують за політичними подіями скоріше для того, аби отримати психологічну насолоду, а не для того, щоб вплинути на результат виборів

На думку Дж. Стігліца (Стігліц, 2017), нераціонально не тільки отримувати інформацію про політичні події, а й взагалі брати участь у виборах, оскільки вплив голосу однієї людини на генеральну сукупність є мізерним. А голосують люди тому, що їм нав'язують ідею про громадянський обов'язок. Нав'язуванням, на думку автора, займаються багатії, котрі хочуть використати політичну ситуацію на свою користь. Можна припустити, що "прищеплення" ідеї про вибори, як громадянський обов'язок кожного громадянина відбувається, передусім, через засоби масової інформації, які в Україні здебільшого контролюються багатіями.

Отже, доречно проаналізувати, чи є відмінності у джерелах інформації, які споживають українці, у залежності від вікових груп, і якщо такі відмінності є, то чи впливає джерело інформації на рішення щодо участі у голосуванні. У контексті України можемо припустити, що молодь, яка, все таки, більше за інші вікові категорії населення, споживає інформацію з інтернет-ресурсів, схильна ігнорувати вибори, бо медіа в інтернеті є менш заангажованими, ніж телевізійні канали.

Ще один чинник, який може бути значимим - це оцінка важливості власного голосу. Якщо в ході аналізу виявиться, що в залежності від віку люди по різному оцінюють важливість власного голосу, тоді це також може бути чинником, який впливає на рішення людей щодо участі у виборах, і який може пояснити неоднорідність явки в розрізі вікових груп.

З джерела (Denny & Doyle 2009) можемо виділити як чинник звичку людей голосувати. На думку авторів, ті, хто вже раз проголосували, ймовірно проголосують і наступного разу. Отже, ще одна змінна, яка може мати вплив в аналізі, це кількість виборів, у яких респондент брав участь до опитування. Чим у більшій кількості виборів брала участь людина, тим більший шанс, що вона проголосує наступного разу. Така тенденція може бути також зумовлена тим, що ті, хто вже “досвідчені” у голосуванні, повністю ознайомлені із процесом, і для них немає бар’єру невідомості, як проходить процедура голосування. Ця гіпотеза цілком може вписуватися в український контекст і пояснювати, чому молодь дає меншу явку на виборах.

На противагу К. Денні та О. Дойлу, в інших дослідженнях (Konzelmann, Wagner & Rattinger, 2012, Bhatti, Hansen, & Wass, 2012, ст.. 588–593) автори описують зворотню тенденцію, що люди, які проголосували вперше, ігнорують наступні вибори. На думку перших, це відбувається через те, що люди, які вперше отримали право голосу, відчули себе достатньо дорослими і

“поспішають” скористатися цим правом. Проте, проголосувавши вперше, розчаровуються формальністю процедури та ігнорують наступні вибори.

Тут доречно поставити запитання, чи сама процедура голосування для виборців є прийнятною. Можливо, молодь є менш терпимою до черг на виборчій дільниці, або ж вона не розуміє, для чого виходити з дому заради галочки, якщо це можна було б зробити онлайн, наприклад. Ця змінна покликана продемонструвати, чи дійсно молодь розчаровується процедурою, голосування на виборчій дільниці і чи є вона менш терпимою до неї, ніж інші вікові групи. Якщо гіпотеза буде підтверджена, тоді цей чинник дійсно впливає на рішення молоді щодо участі у виборах.

На думку Й. Бхатті, К. М. Хансен і Г. Васс (Bhatti, Hansen, & Wass, 2012, ст. 588–593), тенденція, що виборці не голосують вдруге після того, як отримали таке право, пов’язана з тим, що коли настає час других, чи третіх виборів, молоді люди вже не живуть із батьками і не зазнають від них такого впливу, як раніше. Звідси виходить припущення, що та молодь, яка живе з батьками, із більшою ймовірністю голосуватиме на виборах. Тому змінна, яка визначає, з ким людина живе під одним дахом, може бути тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

Б. Хейтон (Highton, 2000) у своїй роботі визначив внутрішню та зовнішню мобільності, як чинники, які впливають на рішення людей щодо виборчих партисипацій. Можна припустити, що цей фактор буде особливо значимий в українському контексті, зважаючи на поживлення як зовнішньої, так і внутрішньої мобільності в країні. Однак, у цій ситуації непросто буде добитися об’єктивного результату, зважаючи на те, що багато українців виїхало за межі країни і рідко повертаються. Також потрібно зважати на те, що велика кількість українців виїхали за кордон на роботу, не маючи при цьому відповідного дозволу, тому вони також ігноруватимуть вибори.

Разом з тим, щоб якнайближче добратися до соціальної реальності, можна додати до аналізу дві змінні характеристики, які стосуються горизонтальної мобільності: перша позначатиме те, чи респондент змінював місце проживання за останні три роки на короткі відстані (в межах свого міста, наприклад). Відповідно, якщо людина змінювала місце проживання, вона могла позбутися тиску спільноти, яка її оточувала та проігнорувати вибори. Друга змінна позначатиме те, чи респондент змінював місце проживання за останні три роки на довгі відстані. У випадку, якщо людина змінювала місце проживання, переїхавши в інший регіон країни, або ж за кордон, тоді до впливу фактора розірвання зв'язків із спільнотою додається ще бар'єр переєстрації, або добирання до колишньої виборчої дільниці на момент проведення виборів.

Ця гіпотеза у розрізі вікових груп може пояснити, чому саме молодь є пасивнішою на виборах. Це відбувається через те, що ця вікова категорія є найбільш мобільною. Студентство переїжджає в інші міста на навчання, молоді люди також утворюють власні сім'ї і переїжджають, змінюють місце праці, або ж просто мандрують. Позитивний результат при перевірці цих гіпотез означатиме, що необхідні зміни у виборчій системі, які знизять бар'єр, що виникає через потребу переєстрації. Або ж, наприклад, можливість проголосувати у визначений період, більший за один день, що дасть людям більше часу на реалізацію свого права.

Останнім фактором, який може бути обґрунтованим роботою Г. А. Алмонда і С. Верби (Алмонд, & Верба, 1992) є оцінка впливу на респондента від зміни державного керівництва (або, навпаки, збереження позицій минулого). Якщо, на думку респондента, незалежно від результатів виборів, на нього ніщо не вплине, тоді йому й немає сенсу голосувати. Якщо він передбачає можливі зміни, але все одно вирішує ігнорувати вибори, значить на його рішення впливають інші чинники.

Г.А. Алмонд та С. Верба висловлюють думку, що якщо врахувати сукупність проблем індивіда та складність політичного процесу, то не дивно, чому люди уникають виборів. Проте, проблема полягає в тому, що позиція громадян в Україні часто представлена неоднорідно, що частково ізолює ту чи іншу соціальну групу від впливу на політику держави. Вирішення цієї проблеми може полягати у виявленні чинників, які спричиняють неоднорідну репрезентацію населення, і у безпосередній роботі із цими чинниками.

Розділ III. Методологія та висунення гіпотез

Таким чином, на основі попередніх розділів буде висунено 15 гіпотез. Змінні, які їх тестуватимуть можуть увійти до множинної регресії як незалежні змінні, а змінна, що характеризує чи респондент планує брати участь у майбутніх виборах - як залежна. За результатами аналізу можна буде зрозуміти, які чинники дійсно впливають на рішення молоді щодо виборчих партисипацій в Україні, та спростувати або підтвердити гіпотези, висловлені в теоретичній основі. Також ми зможемо визначити, які чинники впливають більшою мірою, а які меншою. Результати уможливають подальшу роботу над досягненням репрезентативності наймолодшої вікової категорії у державних інститутах. Отже, на основі огляду теоретичного підґрунтя та його адаптації під українські реалії можна висловити низку гіпотез, які в подальшому можуть бути перевірені за допомогою статистичного інструментарію. Резюмуючи другий розділ, доречно навести перелік гіпотез, які з нього випливають:

Вплив демократії

1. Оцінка втілення демократії в Україні може бути фактором, який негативно впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
2. Українці схвалюють демократію, як політичний режим в цілому, однак вони є менш задоволені втіленням демократії у своїй країні, ніж громадяни держав західної Європи.

Вплив від відчуття політичної ефективності

3. Оцінка соціального самопочуття та політичної залученості респондента є фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
4. Сімейний статус та наявність дітей є тими факторами, які впливають на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
5. Приналежність до релігійної або етнічної групи може бути тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій, причому вплив цього фактора може бути як

позитивним, так і негативним, в залежності від спільноти, до якої належить респондент.

Раціональне невігластво та неголосування

6. Оцінка важливості власного голосу є тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
7. Молодь свідомо не отримує інформації про виборчі процеси, оскільки вважає це нераціональним.
8. Молодь в Україні цікавиться виборчим процесом з метою отримати психологічну насолоду, а не з наміром вплинути на політичні процеси.
9. Молодь в Україні споживає інформацію з інших джерел, ніж люди середнього та старшого віку.
10. Канал інформації, який споживає респондент, може бути тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
11. Оцінка впливу на респондента від зміни державного керівництва є тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

Ретроспективне голосування

12. Кількість виборів, у яких респондент брав участь, впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

Географічна мобільність

13. Проживання з людьми “під одним дахом” є тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
14. Молодь в Україні є більш мобільною, ніж інші вікові групи.
15. Географічна мобільність є тим фактором, який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

На цьому етапі дослідження автор вирішив працювати із вторинними базами даних. Кількість висунутих гіпотез є великою і повноцінне, репрезентативне

дослідження вимагало б залучення значних ресурсів. З цих причин, на разі, будуть протестовані лише частина гіпотез на основі баз даних, які найбільше підходять для аналізу досліджуваного явища.

Аналіз проводився на двох базах даних: із дослідження “European Social Survey, Round 6 (2012)” (ESS Round 6, 2012), а також із дослідження “Ваша думка - грудень 2013 р.”, проведеного Центром Разумкова та Фондом “Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва».

До бази даних ESS входять українці, віком від 18 років, інтерв’ювання відбувалося методом “face to face”. Вибірка по Україні становить 2178 респондентів. На основі бази даних можна протестувати частину гіпотез, використовуючи модель бінарної логістичної регресії. Як залежна буде взята змінна, яка вказує чи респондент брав участь в останніх національних виборах, що відбувалися у січні 2010 року. Предикторами у моделі будуть чотири сконструйовані автором індекси, які вимірюватимуть політичну залученість, довіру до державних інститутів, соціальне самопочуття та оцінку демократичності України. Вони є частково наближеними до тих, які б повинні були застосовуватися виходячи із гіпотез цієї роботи. Результати аналізів на базі даних ESS можуть бути цінними для подальшої роботи та можуть стати основою для розробки методології, яка б змогла дослідити гіпотези дослідження повною мірою.

До бази даних “Ваша думка - грудень 2013р.” входять 2010 респондентів віком від 18 років зі всіх регіонів України. Метод побудови вибірки – багатоступенева, випадкова із квотним відбором респондентів на останньому етапі. Збір даних проводився методом “face to face”, опитування проводилося з 20-го по 24 грудня 2013 року. Теоретична похибка вибірки (без врахування дизайн-ефекту) не перевищує 2,3% з імовірністю 0,95. На основі цієї бази даних була проведена множинна лінійна регресія, у якій залежною була

змінна, що вимірювала плани респондента брати участь у майбутніх дострокових виборах, якби такі відбулися. Змінна вимірювалася за п'ятибальною шкалою, де 1-ця позначала впевненість в тому, що респондент візьме участь у виборах, а 5-а – впевненість, що не візьме. До моделі також увійшли факторні змінні, що вимірювали зацікавленість політикою, оцінку демократичності України за шкалою демократія-диктатура та індекс довіри до державних інститутів. До індексу увійшли змінні, що вимірювали довіру до президента, Верховної Ради, уряду, міліції та місцевої влади.

Отже, так як у рамках цього дослідження автор працював із вторинними базами даних, гіпотези, висловлені у теоретичній частині, були адаптовані до наявних вторинних даних. Відтак, були проаналізовані такі гіпотези:

- Оцінка втілення демократії в Україні може бути фактором який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
- Довіра до політичних інститутів може бути фактором який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
- Оцінка соціального самопочуття може бути фактором який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
- Політична залученість може бути фактором який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.
- Рівень зацікавлення політикою може бути фактором який впливає на рішення молоді щодо виборчих партисипацій.

Через обмеженість наявних вторинних баз даних, у цьому дослідженні не вдасться проаналізувати вплив інших факторів (описаних в теоретичному розділі) на залежну змінну. Проте, наявні дані вже на цьому етапі дають певне розуміння, що може впливати на рішення молоді щодо участі у виборах. Після збору первинних даних, це дослідження можна буде значно поглибити і більш комплексно зрозуміти специфіку голосування молоді на виборах.

Розділ IV. Емпірична частина: Аналіз отриманих результатів

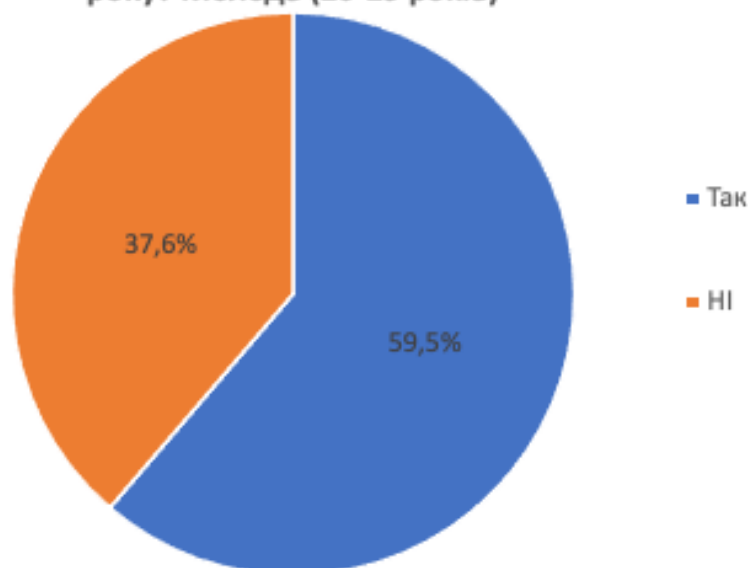
IV.1. Аналіз отриманих результатів на основі бази даних European Social Survey Round 6 - 2012

Аналіз результатів у цьому розділі буде проведено окремо на базі даних European Social Survey та “Ваша думка - грудень 2013р.”. Кожна з баз даних містила змінні, які наближені до тих, що виходять із гіпотез дослідження. У розділі будуть описані результати, отримані із обох баз даних. Окрім того, результати будуть асоційовані з гіпотезами, описаними у розділі «Емпірична частина: Методологія та висунення гіпотез». Буде визначено, які із протестованих гіпотез були підтверджені, а які ні.

Аналіз бази даних ESS проводився виключно на респондентах з України. Окрім того, автором була введена контрольна змінна, яка ділила базу даних на дві частини: респондентів віком від 20 до 29 років та 30+ років. Ця дія була зроблена для того, аби мати можливість працювати із об’єктом дослідження – молоддю віком 18-29 років. А також для порівняння цієї вікової групи із іншими респондентами. Варто зазначити, що на цій базі даних аналіз був здійснений на віковій групі 20-29 років, оскільки залежна змінна регресійної моделі вказує на участь в останніх національних виборах. Так як опитування було проведене 2012 року, а останні вибори перед тим були у 2010 – ті респонденти, кому на момент дослідження було 18-19 років, не мали права брати участь у виборах.

Отже, на цій базі даних була підтверджена загальна тенденція – молодша вікова група рідше голосує на виборах, ніж інші вікові групи. Так, серед тих, чий вік на момент опитування був 20-29 років, 59,5% заявили, що брали участь у виборах, 37,6% - що ні (див. Рисунок 6).

Чи брали Ви участь у президентських виборах 2010 року? Молодь (20-29 років)

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (ESS Round 6, 2012)

Серед тих, чий вік на момент опитування був 30 років і більше, 80% заявили, що брали участь у виборах, 19,9% - що ні (див. Рисунок 7).

Отже, загальна тенденція меншої явки молоді на виборах була підтверджена. Тепер головним завданням є визначити, які фактори впливають на рішення молоді брати, чи не брати участі у виборах. Також ми зможемо проаналізувати різницю у впливі цих факторів між двома фіксованими віковими групами.

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (ESS Round 6, 2012)

Перш ніж перейти до самої моделі регресійного аналізу, потрібно навести індекси, які виступатимуть предикторами у моделі, та пояснити, що ці індекси включають (див. пункт 5.2 у додатках). Після цього будуть встановлені паралелі між предикторами та гіпотезами, які вони тестують.

Перший індекс вимірює рівень політичної залученості. Він сконструйований на основі змінних, таких як контакт респондента із політиком, чи державними інституціями, роботу в організації чи в політичній партії, носіння політичної символіки, підписання петицій та участь у легальних демонстраціях. Всі ці змінні стосуються останніх 12 місяців перед опитуванням та разом оцінюють політичну ефективність.

Другий індекс вимірює довіру до політичної системи. Сюди входять змінні: довіра до парламенту, до судової системи, до політиків та політичних партій.

Третій індекс вимірює загальне самопочуття респондента на основі його відповідей щодо того, наскільки позитивно він почувається, як оцінює свою діяльність, та того, у скількох сферах він розбирається.

Четвертий індекс вимірює демократичність країни. Індекс сконструйований на основі оцінки важливості демократії в країні, оцінки демократичності країни та задоволеності демократією в країні.

Отже, всі сконструйовані індекси увійшли у регресійну модель, залежна змінна якої вказує на участь у останніх виборах перед опитуванням. Варто зауважити, що перед конструюванням індексів довіри до політичних інститутів та оцінки демократії в країні змінні, які у них увійшли, були перекодовані. Так, 0 в індексі довіри до інститутів позначає високу довіру, а 10 – низьку довіру. Відповідно, 0 індексу оцінки демократії в країні позначає високий рівень демократичності, тоді як 10 – низький. Одразу потрібно зауважити, що регресійна модель для групи молоді виявилася статистично незначимою ($p=0,067$, див. пункт 1.3. в додатках). Скоріш за все, це пов'язано із малою вибіркою респондентів, які увійшли в аналіз. Аргументом щодо цього твердження є статистична значимість ідентичної моделі для групи інших респондентів. Саме тому автор дослідження не відмовляється від розгляду результатів аналізу у цій роботі, все ж ці дані не можуть бути перенесені на генеральну сукупність.

**Результати аналізу бінарної логістичної регресії
на респондентах віком 20-29 років**

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	365,267b	,030	,041

a. age_two_groups = 20-29 years

b. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Variables in the Equation									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1b	social_well_being	,058	,215	,071	1	,789	1,059	,695	1,615
	political_engagement	2,811	1,446	3,778	1	,052	16,627	,977	282,992
	trst_gov_inst	,072	,071	1,028	1	,311	1,075	,935	1,235
	dem_in_cntr	,076	,084	,836	1	,360	1,080	,916	1,272
	Constant	-7,169	2,901	6,106	1	,013	,001		

a. age_two_groups = 20-29 years

b. Variable(s) entered on step 1: social_well_being, political_engagement, trst_gov_inst, dem_in_cntr.

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (ESS Round 6, 2012)

У таблиці 8 представленні результати для вікової групи 20-29. Як можемо бачити із таблиці, R^2 Нагелькерке=0,041. Це низьке значення, яке означає, що наші предикторні змінні пояснюють лише 4% від дисперсії залежної змінної (у цій роботі автор використовуватиме шкалу R^2 Нагелькерке, так як вона є адаптованим варіантом R^2 Кокса і Шнелла). Жоден із факторів не виявився статистично значимим. Однак, значимість фактора політичної залученості є на рівні $p=0,052$, що є на межі із допустимим значенням. Так як вибірка групи молоді, яка увійшла у регресійну модель, є доволі низькою ($n=285$), у рамках цієї роботи можемо ставитися до цієї предикторної змінної як такої, що могла б бути значимою.

Коефіцієнт індексу політичної залученості є $B=2.81$, що є високим показником і означає, що цей фактор має сильний вплив на те, чи респондент голосував на виборах. Отже, чим більш політично ефективним є респондент (віком від 20 до 29 років), тим більша ймовірність, що він проголосує на виборах. Інші предиктори не є статистично значимі, а отже отримані результати не можна переносити на генеральну сукупність (навіть якби модель загалом була значимою). Однак, так як вибірка серед молодшої вікової групи була не висока (285 респондентів, включених в аналіз), можна припустити, що це повипливало на статистичну значимість інших предикторів також. На вибірковій сукупності спостерігаємо, що загальна логіка гіпотез є дотриманою. Ті, хто краще оцінюють своє соціальне самопочуття, ймовірніше проголосують на виборах. Ті, хто вище оцінюють демократію в країні та більше довіряють державним інститутам, також більш ймовірно проголосують на виборах.

Таблиця 9

Результати аналізу бінарної логістичної регресії на респондентах віком 30+ років

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1264,478b	,030	,049

a. age_two_groups = 30+ years

b. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Variables in the Equation									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1b	social_well_being	-,057	,112	,258	1	,611	,945	,758	1,177
	political_engagement	3,485	,984	12,550	1	,000	32,630	4,745	224,404
	trst_gov_inst	,143	,047	9,207	1	,002	1,154	1,052	1,266
	dem_in_cnr	,090	,043	4,434	1	,035	1,095	1,006	1,191
	Constant	-9,857	2,003	24,213	1	,000	,000		

a. age_two_groups = 30+ years

b. Variable(s) entered on step 1: social_well_being, political_engagement, trst_gov_inst, dem_in_cnr.

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (ESS Round 6, 2012)

Ситуація із респондентами інших вікових груп є доволі схожою, та все ж, є деякі відмінності. Регресійна модель є статистично значимою ($p < 0,000$, див. пункт 2.3 в додатках), а R^2 Нагелькерке=0,05. У випадку із іншими респондентами, всі предикторні змінні, окрім індексу соціального самопочуття є статистично значимими. Отже, як і у випадку із молоддю, найвпливовішим є фактор політичної залученості. Сильним фактором, порівняно із іншими предикторами, є довіра до політичних інституцій. Чим більше люди довіряють, тим ймовірніше проголосують на виборах. Також, чим краще респондент оцінює демократію в країні, тим більший шанс, що він візьме участь у виборах.

Отже, виходячи з результатів можна констатувати, що соціальне самопочуття не є фактором, який впливає на рішення щодо участі у виборах як для молоді, так і для інших респондентів. Також можна констатувати, що на генеральній сукупності такі фактори як оцінка демократії та довіра до державних інститутів не мають впливу на рішення молоді щодо участі у виборах. Протилежна ситуація із іншими респондентами, для яких три фактори є значимими. Разом із тим, потрібно заявити, що політична залученість має сильний вплив на участь у виборах як для молоді (тут мова йде тільки про коефіцієнт регресії, так як сама модель не є статистично значимою), так і для інших респондентів.

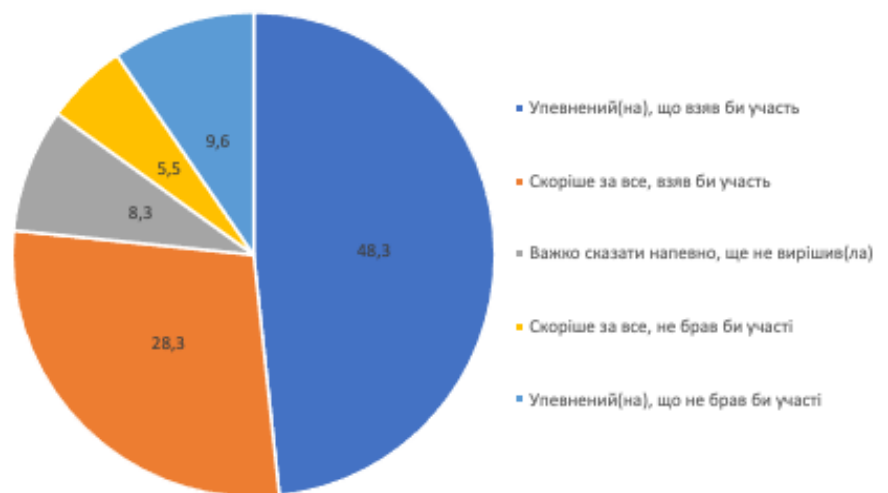
IV.2. Аналіз отриманих результатів на основі бази даних «Ваша думка - грудень 2013р.»

До бази даних “Ваша думка - грудень 2013р.” увійшли громадяни України, старші за 18 років з усіх регіонів України. Вибірка склала 2010 респондентів. Як і в попередньому випадку, ми вводимо контрольну змінну, яка поділить базу даних на дві частини по вікових групах: 18-29 та 30+ років. Так, до першої групи увійшли 457 респондентів, тоді як до другої – 1543.

На основі Рисунку 10 можемо констатувати, що скоріш за все 76,6% респондентів віком 18-29 років планують брати участь у виборах. Тоді як 15,1% скоріше за все не проголосують. Ще 8,3% респондентів із групи молодь не визначилися.

Рисунок 10

Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах? (Молодь 18 - 29 років)

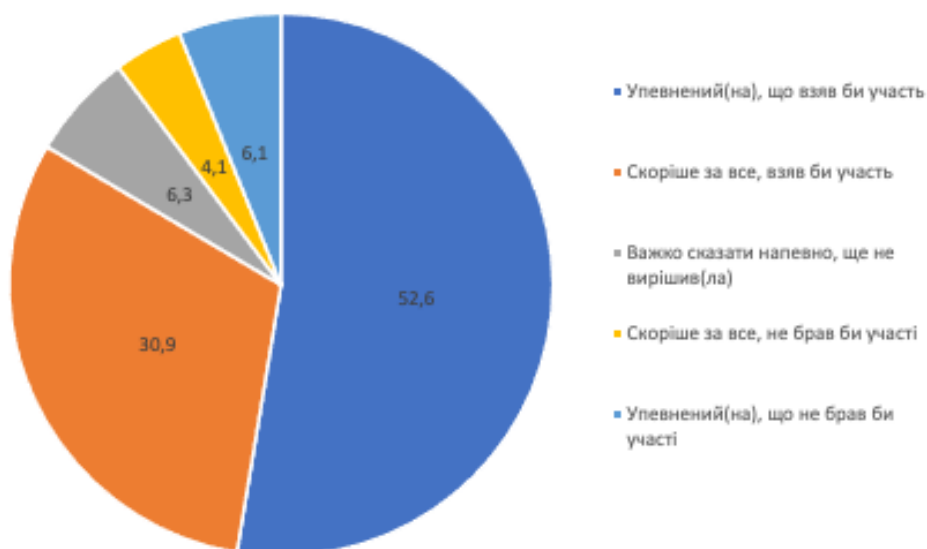
Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (Ваша думка - грудень 2013р.)

Хоч потенційна явка молоді у 76,6% є доволі високою, порівнюючи її із людьми середнього та старшого віку (30+ років) вона є все ж меншою.

83,5% респондентів середнього та старшого віку відповіли, що вони точно, або скоріш за все, проголосують. Що на 6,9% є більшим показником, ніж серед молоді. Як тепер ми вже знаємо, реальна явка на дострокових виборах президента у 2014 році була значно нижчою - 59,5% (Центральна виборча комісія, 2014). Можна припустити, що різницю у приблизно 20% між тим, як респонденти відповіли у грудні 2013 року і тим, скільки насправді прийшло людей у травні 2014 року спричинила ціла низка факторів. Це додає актуальності визначенню факторів, які впливають на рішення людей, зокрема молоді, брати участь у виборах.

Рисунок 11

Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах? (30+ років)

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (Ваша думка - грудень 2013р.)

Відповідно, тих (респондентів, старших за 30 років), хто не планує брати участь у виборах, а також тих, хто ще не визначився - 10,2% та 6,3% відповідно.

Отже, як і в попередньому випадку, молодь демонструє меншу готовність брати участь у виборах, ніж люди інших вікових груп. На основі цієї бази даних ми також можемо проаналізувати вплив деяких факторів, подібних до тих, що автор описував у теоретичних розділах.

Для перевірки гіпотез цього дослідження був проведений множинний регресійний аналіз, де залежна змінна вимірювала плани респондентів (окремо молодь та інших вікових груп) щодо участі у дострокових виборах, якщо такі б відбувалися. Змінна вимірювалася за 5-ти бальною шкалою, де 1 позначала впевненість в участі у виборах, а 5 - впевненість, що респондент/ка не брав/ла би участі.

До регресійної моделі також увійшли такі факторні змінні, як індекс довіри до владних інститутів, оцінка України за шкалою демократичності/диктатури, та рівень зацікавленості політикою. Індекс довіри до владних інституцій був складений із таких змінних як довіра до президента, Верховної Ради України, уряду, міліції та місцевої влади.

Регресійна модель на основі бази даних з респондентами віком від 18 до 29 років виявилася статистично значимою ($p < 0,001$). $R^2 = 0,18$, що означає, що регресійна модель пояснює близько 18% від розкиду значень. (див. пункти 3.4 і 3.5 у додатках).

**Результати аналізу множинної регресії
на респондентах віком 18-29 років**

		Coefficients ^{a,b}									
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	,273	,333		,820	,413					
	Довіра до інституцій	,093	,081	,057	1,143	,254	,052	,059	,053	,881	1,135
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,085	,025	-,170	-3,460	<,001	-,184	-,175	-,161	,890	1,124
	Зацікавленість політикою	,863	,110	,371	7,855	<,001	,393	,374	,365	,966	1,035

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (Ваша думка - грудень 2013р.)

Зі всіх факторних змінних значимий вплив на залежну змінну мали дві: рівень зацікавленості політикою (Std.B=0,371) та оцінка наскільки демократична чи диктаторська є Україна (Std.B=-170) (див. Таблиця 12). Значимий вплив зацікавленості політикою на рішення щодо участі у виборах був прогнозований і підтверджений результатами аналізу. Більша зацікавленість політикою серед людей віком від 18 до 29 років позитивно впливає на їхнє рішення брати участь у виборах. Беручи до уваги стандартизовані значення коефіцієнтів, із зменшенням на одиницю за шкалою змінної зацікавленості політикою, від залежної змінної віднімалося б 0,371 пункти у сторону впевненості в участі у виборах. Варто вказати, що змінна зацікавленості політикою була перекодована автором цього дослідження, так 1-ця позначала зацікавленість респондента політикою, а 3-а - не зацікавленість.

Однак, неочікуваним виявився обернений значимий вплив змінної, що вимірювала оцінку демократичності України за шкалою 1- цілком

демократична і 10 - цілком диктаторська (змінна була перекодована автором роботи). Такий результат вказує на те, що чим більше диктаторською молоддю оцінює Україну, тим більше ймовірно вона візьме участь у виборах. Зі збільшенням на одиницю за шкалою змінної демократія/диктатура, до залежної змінної додавалося б 0,17 пункти у сторону не впевненості в участі у виборах.

Індекс довіри до владних інститутів значимого впливу на залежну змінну не показав. Потрібно згадати, що у теоретичній частині цієї роботи йшлося про оцінку втілення демократії у країні, що не зовсім відповідає довірі до державних інститутів. Однак, на цьому етапі ми можемо робити висновки тільки про довіру до інститутів, і за результатами аналізу, вона не є фактором, що впливає на рішення молоді щодо участі у виборах.

На базі даних із респондентами віком від 30 років був проведений ідентичний аналіз. Регресійна модель виявилася статистично значимою – ($p < 0,001$). $R^2 = 0,163$ означає, що модель пояснює близько 16,3% від розкиду значень. (див. пункти 4.4 і 4.5 у додатках). Як і у випадку із молоддю, R^2 є доволі низьким, що означає, що у модель необхідно ввести додаткові фактори. Так як у рамках цього дослідження аналіз здійснювався на вторинних базах даних, можливості ввести у модель усі, описані у теоретичній частині фактори, не було.

Однак, вплив усіх трьох факторних змінних виявилися статистично значимим (див. Таблиця 13). Так, найбільш вагомим став фактор зацікавленості політикою (Std. B=0,345). Отже, найбільший позитивний вплив на рішення людей віком від 30 років щодо участі у виборах має їхня зацікавленість політикою. Чим більше вони нею цікавляться, тим з більшою ймовірністю проголосують на виборах. Другий за значущістю фактор – оцінка України за шкалою демократія/диктатура (Std. B=-0,196). Так як вплив

змінної є оберненим, можемо констатувати, що оцінка України як диктатури збільшує ймовірність участі людей віком від 30 років у виборах.

Відмінно від молоді, серед людей старших за 30 років вплив довіри до державних інститутів є хоч найменш значущим, проте статистично значимим (Std.B=0,133). Це означає, що серед людей віком від 30-и років довіра до державних інститутів має позитивний вплив на їхнє рішення брати участь у виборах.

Таблиця 13

Результати аналізу множинної регресії на респондентах віком 30+ років

		Coefficients ^{a,b}										
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations			Collinearity Statistics		
		B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	,211	,159		1,328	,184						
	Довіра до інституцій	,188	,039	,133	4,857	<,001	,093	,135	,125	,880	1,136	
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,088	,012	-,196	-7,193	<,001	-,148	-,198	-,185	,885	1,130	
	Зацікавленість політикою	,744	,056	,345	13,385	<,001	,353	,352	,344	,994	1,006	

a. Вік - 2-і групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

Джерело: Аналіз здійснювався автором цієї роботи на основі бази даних (Ваша думка - грудень 2013р.)

Хоч обидві регресійні моделі (для групи молоді та для інших респондентів) виявилися статистично значимими, вони все ж потребують введення додаткових факторних змінних. На це вказує відносно низький R^2 , що пояснює всього 16-20% від розкиду значень. На це ж вказує аналіз залишків. В обох регресійних моделях не виконуються вимоги нормального розподілу залишків, умова гомоскедастичності та незалежності між залишками та прогнозованими значеннями (див. пункти 3.9, 3.10, 3.11 для групи молоді та пункти 4.9, 4.10, 4.11 для групи інших респондентів у додатках). Такі результати вказують на те, що нам потрібно обережно ставитися до отриманих

результатів, а також, що наша модель має бути доповнена іншими факторними змінними. Вирішенням цих недоліків може бути збір первинних даних для цього дослідження, що також дозволить проаналізувати вплив інших факторів, описаних у теоретичному розділі.

Висновки

Метою цієї роботи є виявлення потенційних чинників, які можуть впливати на рішення молоді стосовно виборчих партисипацій. Відтак, у ній були оглянуті попередні дослідження, які є дотичними до предмета цієї роботи. Основу теоретичного підґрунтя складають роботи іноземних авторів (переважно з країн Європейського союзу та США), а також роботи українських дослідників. Відповідно, гіпотези, висловлені у цих роботах були адаптовані до українських реалій.

У першому розділі було проаналізовано низку робіт та досліджень. Гіпотези, які були у них висловлені, цілком ймовірно можуть бути актуальними для України. Після огляду літератури та джерел вдалося віднайти чинники, які, ймовірно, впливатимуть на рішення української молоді щодо виборчих партисипацій. Основними факторами, які вдалося віднайти є оцінка втілення демократії в країні, вплив життєвого циклу, політична ефективність та рівень самореалізації, джерела інформації, оцінка важливості власного голосу, “звичка” голосувати, географічна мобільність та інші (див. Розділ 2). Усі ці чинники, ймовірно, впливають, з тою чи іншою силою, на рішення людей щодо участі у виборчих партисипаціях.

Оскільки завданням цієї роботи було дослідити, що ж впливає на рішення саме української молоді, другий розділ був присвячений адаптації гіпотез із першого розділу в український контекст. Відтак було висловлено припущення, які з гіпотез є актуальними для України, а які ні. До прикладу, гіпотеза про те, що рівень соціального капіталу впливає на рішення людей щодо виборчих партисипацій і, в розрізі вікових груп, пояснює, чому молодь є менш активною на виборах (через нижчий рівень соціального капіталу, ніж в інших вікових груп (див. Prewitt, 1968)), може виявитися неактуальною для України. Припущення базується на тому, що рівень соціального капіталу у людей середнього та старшого віку в Україні є, ймовірно, нижчим, ніж у їхніх

однолітків з країн Європейського союзу та США. Є й зворотня ситуація, коли те, що незначиме для країн західної Європи може виявитися актуальним для України. Наприклад, те, що стосується задоволеності втіленням демократії в країні. Оскільки у країнах західної Європи молодь є задоволеною цим аспектом (див. Zilinsky, 2019), він не може пояснити, чому молодь є пасивнішою на виборах (що є інструментом демократії). Якщо ж виявиться, що українська молодь є не настільки задоволеною втіленням демократії, то це може бути вагомим чинником, чому українська молодь дає меншу явку на виборах, ніж інші вікові категорії.

У третьому розділі було сформовано перелік гіпотез, які потребують перевірки, та які, ймовірно, можуть пояснити, чому спостерігається неоднорідна явка на виборах в Україні серед різних вікових категорій, і чому саме молодь є пасивнішою (Дроздик, 2016). Проте, так як аналіз здійснювався на основі вторинних баз даних, гіпотези, висунені на основі теоретичної бази, були адаптовані до наявних даних. Так був сформований перелік гіпотез, які були протестовані у рамках цього дослідження.

У четвертому розділі описано результати аналізу на основі двох вторинних баз даних із досліджень - European Social Survey, Round 6 (2012) та «Ваша думка - грудень 2013р.» На основі бази даних із дослідження European Social Survey була проведена бінарна логістична регресія окремо для груп молоді та респондентів старших за 30 років. Залежна змінна моделі вимірювала участь респондентів у минулих президентських виборах (2010 року). Статистично значимою виявилася тільки модель для групи людей, старших за 30 років. Не значимість регресійної моделі на групі молоді, скоріш за все, пов'язана із малою кількістю респондентів цього віку у вибірці. Все ж, для більш надійних результатів в обидві моделі необхідно ввести додаткові предикторні змінні. На основі проведеного аналізу, можна припустити, що рівень політичної залученості позитивно впливає на рішення молоді щодо участі у виборах

(потрібно зважати на те, що модель статистично не значима). Такі факторні змінні, як довіра до державних інститутів, соціальне самопочуття та оцінка демократичності країни статистично значимого впливу на рішення молоді не мають. Серед людей віком від 30 років значимий вплив мають три факторні змінні. Можемо констатувати, що такі фактори як рівень політичної залученості, довіри до політичних інститутів та оцінка демократичності країни мають вплив на рішення людей, старших за 30 років, щодо їхньої участі у виборах. Також необхідно зазначити, що фактор соціального самопочуття не мав значимого впливу як на групі молоді, так і на групі інших респондентів.

На основі бази даних із дослідження Ваша думка – грудень 2013р. була проведена множинна лінійна регресія також окремо для груп молоді та респондентів старших за 30 років. Залежна змінна моделі вимірювала плани респондентів щодо участі у дострокових виборах, якби такі відбувалися. Регресійна модель також виявилася статистично значимою, однак як і у попередньому випадку, додаткові фактори повинні бути введені в аналіз. На це вказує R^2 на рівні 16-20%, а також аналіз залишків. Однак, на основі цього аналізу вдалося встановити позитивний вплив на рішення молоді щодо участі у виборах фактора зацікавленості політикою. Неочікуваним результатом виявився значимий обернений вплив змінної, що вимірювала рівень демократії/диктатури в Україні. Так можна констатувати, що чим більше респонденти визначають Україну як диктатуру, тим із більшою ймовірністю вони проголосують на виборах. Серед людей віком від 30 років значимих факторів на рішення молоді щодо участі у виборах виявилось три. Зацікавленість політикою та довіра до політичних інститутів мають позитивний вплив на рішення людей віком від 30 років. Як і у випадку із молоддю, оцінка України за шкалою демократія/диктатура має обернений значимий вплив.

Отримані результати є цікавими із огляду подальшої роботи над дослідженням. Хоч три із чотирьох регресійних моделей є статистично значимими, показники R^2 Нагелькерке у випадку бінарних логістичних регресій та R^2 у випадку множинних лінійних регресій є доволі низькими. Також аналіз залишків множинних лінійних регресій вказує на недосконалість моделей, що означає що вони повинні бути доповнені факторними змінними. Це можна буде зробити після збору первинних даних, що одночасно дасть нам змогу протестувати й інші гіпотези, які були висунуті у теоретичних розділах.

Список літератури

- 1) Aldrich, J. H. (1995). *Why parties?: The origin and transformation of political parties in America*. University of Chicago Press.
- 2) Arzheimer, K., Evans, J., & Lewis-Beck, M. S. (Eds.). (2016). *The Sage handbook of electoral behaviour*. Sage.
- 3) Bhatti, Y., Hansen, K. M., & Wass, H. (2012). The relationship between age and turnout: A roller-coaster ride. *Electoral Studies*, 31(3), 588-593.
- 4) Converse, P. E., & Niemi, R. (1971). Non-voting among young adults in the United States. *Political parties and political behavior*.
- 5) Conway, M. M. (2000). *Political participation in the United States*.
- 6) Denny, K., & Doyle, O. (2009). Does voting history matter? Analysing persistence in turnout. *American Journal of Political Science*
- 7) Fiorina, M. P. (1981). Retrospective voting in American national elections.
- 8) Foa, R. S., & Mounk, Y. (2016). The democratic disconnect. *Journal of democracy*, 27(3), 5-17.
- 9) Highton, B. (2000). Residential mobility, community mobility, and electoral participation. *Political Behavior*
- 10) Konzelmann, L., Wagner, C., & Rattinger, H. (2012). Turnout in Germany in the course of time: Life cycle and cohort effects on electoral turnout from 1953 to 2049. *Electoral Studies*,
- 11) Lane, Robert E. 1959 *Political Life: Why People Get Involved in Politics*. Glencoe, Ill.: Free Press.
- 12) Lupia, A., McCubbins, M. D., & Arthur, L. (1998). *The democratic dilemma: Can citizens learn what they need to know?*. Cambridge University Press
- 13) Prewitt, K. (1968). Political efficacy. *International Encyclopedia of the Social Sciences*

- 14) Smets, K. (2012). A Widening Generational Divide? The Age Gap in Voter Turnout Through Time and Space. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 22(4), 407–430.
- 15) Somin, I. (2006). Knowledge about ignorance: New directions in the study of political information.
- 16) Zeglovits, E., & Aichholzer, J. (2014). Are people more inclined to vote at 16 than at 18? Evidence for the first-time voting boost among 16- to 25-year-olds in Austria. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 24(3), 351-361.
- 17) Zilinsky, J. (2019). Democratic deconsolidation revisited: Young Europeans are not dissatisfied with democracy. *Research & Politics*
- 18) Алмонд, Г., & Верба, С. (1992). Гражданская культура и стабильность демократии.
- 19) Джозеф Стігліц (2012 переклад 2017) “Ціна нерівності: Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому” - К.: Темпора, 2017.ст.- 210-212
- 20) Дроздик, Л. А. (2016). Актуальні тренди соціальної реклами в комплексі політичних комунікацій. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*, (2), 101-105.
- 21) Резнік, О. (2014). Структурні виміри участі в Помаранчевій революції та Революції гідності. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*, (1 (1)), 64-74.

Використані джерела

- 22) ESS Round 6: European Social Survey Round 6 Data (2012). Data file edition 2.4. NSD - Norwegian Centre for Research Data, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC.
doi:10.21338/NSD-ESS6-2012.
- 23) Ваша думка - грудень 2013 р.. Центр Разумкова та Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва».
- 24) Загальнонаціональне опитування населення України, проведене Інститутом соціології НАН України у співпраці з Благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива» з 3 по 25 липня 2017 року
- 25) Закон України "Про Державний реєстр виборців" (стаття 7) із змінами внесеними із Законом: № 888-VIII від 10.12.2015 та № 1774-VIII від 06.12.2016
- 26) Міжнародний Екзит-пол 2019, Вибори Президента України, 31 жовтня 2019 року. Соціологічна група «Рейтинг» (Україна), за підтримки «Baltic Surveys» / The Gallup Organization (Литва).
- 27) Центральна виборча комісія. (2014). Позачергові вибори президента України 2014 року.

Додатки

№ 1 Аналіз на основі бази даних із дослідження European Social Survey Round 6 Data (2012) серед респондентів віком 20-29 років

1.1. Розподіл відповідей щодо участь у минулих виборах (2010 року)

Voted last national election^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	212	59,1	61,1	61,1
	No	135	37,6	38,9	100,0
	Total	347	96,7	100,0	
Missing	Not eligible to vote	6	1,7		
	Don't know	6	1,7		
	Total	12	3,3		
Total		359	100,0		

a. age_two_groups = 20-29 years

Бінарна логістична регресія для групи віком від 20 до 29 років

1.2. Зведення обробки спостережень

Case Processing Summary			
Unweighted Cases ^b		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	285	79,4
	Missing Cases	74	20,6
	Total	359	100,0
Unselected Cases		0	0,0
Total		359	100,0

a. age_two_groups = 20-29 years

b. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

1.3. Об'єднані тести для коефіцієнтів моделі

Omnibus Tests of Model Coefficients ^a				
		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	8,762	4	,067
	Block	8,762	4	,067
	Model	8,762	4	,067

a. age_two_groups = 20-29 years

1.4. Зведені дані моделі

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	365,267 ^b	,030	,041

a. age_two_groups = 20-29 years

b. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

1.5. Тест Хосмера – Лемешоу

Hosmer and Lemeshow Test ^a			
Step	Chi-square	df	Sig.
1	6,659	8	,574

a. age_two_groups = 20-29 years

1.6. Таблиця для тесту Хосмера – Лемешоу

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Testa						
		Voted last national election = Yes		Voted last national election = No		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	24	23,718	5	5,282	29
	2	23	20,766	6	8,234	29
	3	17	19,315	12	9,685	29
	4	15	18,594	14	10,406	29
	5	17	18,552	13	11,448	30
	6	18	17,520	11	11,480	29
	7	21	17,153	8	11,847	29
	8	18	16,812	11	12,188	29
	9	15	16,321	14	12,679	29
	10	13	12,250	10	10,750	23

a. age_two_groups = 20-29 years

1.7. Таблиця класифікації

Classification Table					
Observed			Predicted		
			Voted last national election		Percentage Correct
			Yes	No	
Step 1	Voted last national election	Yes	179	2	98,9
		No	104	0	0,0
Overall Percentage					62,8

a. age_two_groups = 20-29 years

b. The cut value is ,500

1.8. Змінні в рівнянні

Variables in the Equation									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1b	social_well_being	,058	,215	,071	1	,789	1,059	,695	1,615
	political_engagement	2,811	1,446	3,778	1	,052	16,627	,977	282,992
	trst_gov_inst	,072	,071	1,028	1	,311	1,075	,935	1,235
	dem_in_cnr	,076	,084	,836	1	,360	1,080	,916	1,272
	Constant	-7,169	2,901	6,106	1	,013	,001		

a. age_two_groups = 20-29 years

b. Variable(s) entered on step 1: social_well_being, political_engagement, trst_gov_inst, dem_in_cnr.

1.9. Матриця кореляцій

Correlation Matrix ^a						
		Constant	social_well_being	political_engagement	trst_gov_inst	dem_in_cntr
Step 1	Constant	1,000	-,166	-,962	-,089	-,048
	social_well_being	-,166	1,000	-,019	,149	-,072
	political_engagement	-,962	-,019	1,000	-,085	-,012
	trst_gov_inst	-,089	,149	-,085	1,000	-,362
	dem_in_cntr	-,048	-,072	-,012	-,362	1,000

a. age_two_groups = 20-29 years

№ 2 Аналіз на основі бази даних із дослідження European Social Survey Round 6 Data (2012) серед респондентів віком 30+ років

2.1. Розподіл відповідей щодо участь у минулих виборах (2010 року)

Voted last national election^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yes	1410	77,5	80,1	80,1
	No	351	19,3	19,9	100,0
	Total	1761	96,8	100,0	
Missing	Not eligible to vote	44	2,4		
	Don't know	14	,8		
	Total	58	3,2		
Total		1819	100,0		

a. age_two_groups = 30+ years

Бінарна логістична регресія на групі людей старших за 30 років

2.2. Зведення обробки спостережень

Case Processing Summary ^a			
Unweighted Cases ^b		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	1344	73,9
	Missing Cases	475	26,1
	Total	1819	100,0
Unselected Cases		0	0,0
Total		1819	100,0

a. age_two_groups = 30+ years

b. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

2.3. Об'єднані тести для коефіцієнтів моделі

Omnibus Tests of Model Coefficients				
		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	41,444	4	,000
	Block	41,444	4	,000
	Model	41,444	4	,000

a. age_two_groups = 30+ years

2.4. Зведені дані моделі

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1264,478b	,030	,049

a. age_two_groups = 30+ years

b. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

2.5. Тест Хосмера – Лемешоу

Hosmer and Lemeshow Testa			
Step	Chi-square	df	Sig.
1	15,465	8	,051

a. age_two_groups = 30+ years

2.6. Таблица для тесту Хосмера – Лемешоу

Contingency Table for Hosmer and Lemeshow Testa						
		Voted last national election = Yes		Voted last national election = No		Total
		Observed	Expected	Observed	Expected	
Step 1	1	126	125,354	8	8,646	134
	2	118	118,051	16	15,949	134
	3	108	114,184	26	19,816	134
	4	117	111,388	17	22,612	134
	5	110	108,972	24	25,028	134
	6	100	106,621	34	27,379	134
	7	101	105,261	34	29,739	135
	8	113	100,751	19	31,249	132
	9	104	99,659	30	34,341	134
	10	92	98,758	47	40,242	139

a. age_two_groups = 30+ years

2.7. Таблица класифікації

Classification Table					
Observed			Predicted		Percentage Correct
			Voted last national election		
			Yes	No	
Step 1	Voted last national election	Yes	1089	0	100,0
		No	255	0	0,0
Overall Percentage					81,0

a. age_two_groups = 30+ years

b. The cut value is ,500

2.8. Змінні в рівнянні

Variables in the Equation									
		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95% C.I. for EXP(B)	
								Lower	Upper
Step 1b	social_well_being	-,057	,112	,258	1	,611	,945	,758	1,177
	political_engagement	3,485	,984	12,550	1	,000	32,630	4,745	224,404
	trst_gov_inst	,143	,047	9,207	1	,002	1,154	1,052	1,266
	dem_in_cntr	,090	,043	4,434	1	,035	1,095	1,006	1,191
	Constant	-9,857	2,003	24,213	1	,000	,000		

a. age_two_groups = 30+ years

b. Variable(s) entered on step 1: social_well_being, political_engagement, trst_gov_inst, dem_in_cntr.

2.9. Матриця кореляцій

Correlation Matrix						
		Constant	social_well_being	political_engagement	trst_gov_inst	dem_in_cntr
Step 1	Constant	1,000	-,119	-,970	-,149	-,082
	social_well_being	-,119	1,000	-,021	,063	-,082
	political_engagement	-,970	-,021	1,000	-,024	,045
	trst_gov_inst	-,149	,063	-,024	1,000	-,328
	dem_in_cntr	-,082	-,082	,045	-,328	1,000

a. age_two_groups = 30+ years

№ 3 Аналіз на основі бази даних із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” серед респондентів віком 18-29 років

3.1. Розподіл відповідей щодо планів участі у дострокових виборах, якби такі відбулися

Descriptive Statistics^a

	Mean	Std. Deviation	N
Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	1,91	1,237	384
Довіра до інституцій	3,0985	,75345	384
Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	6,0591	2,47101	384
Зацікавленість політикою	2,1673	,53235	384

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

3.2. Таблиця кореляцій

Correlations^a

	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	Довіра до інституцій	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	Зацікавленість політикою	
Pearson Correlation	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	1,000	,052	-,184	,393
	Довіра до інституцій	,052	1,000	,307	,130
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,184	,307	1,000	-,084
	Зацікавленість політикою	,393	,130	-,084	1,000
Sig. (1-tailed)	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	.	,153	<,001	<,001
	Довіра до інституцій	,153	.	,000	,005
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	,000	,000	.	,050
	Зацікавленість політикою	,000	,005	,050	.
N	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	384	384	384	384
	Довіра до інституцій	384	384	384	384
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	384	384	384	384
	Зацікавленість політикою	384	384	384	384

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

3.3. Введені та виведені змінні

Variables Entered/Removed^{a,b}

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій ^c	.	Enter

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

c. All requested variables entered.

3.4. Зведені дані моделі

Model Summary^{a,c}

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,424 ^b	,180	,174	1,125

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Predictors: (Constant), Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій

c. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

3.5. Дисперсійний аналіз

ANOVA^{a,b}

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	105,618	3	35,206	27,828	<,001 ^c
	Residual	480,499	380	1,265		
	Total	586,117	383			

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

c. Predictors: (Constant), Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій

3.6. Коефіцієнти регресії

		Coefficients ^{a,b}									
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	,273	,333		,820	,413					
	Довіра до інституцій	,093	,081	,057	1,143	,254	,052	,059	,053	,881	1,135
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,085	,025	-,170	-3,460	<,001	-,184	-,175	-,161	,890	1,124
	Зацікавленість політикою	,863	,110	,371	7,855	<,001	,393	,374	,365	,966	1,035

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

3.7. Діагностика колінеарності

		Collinearity Diagnostics ^{a,b}						
Model	Dimension	Eigenvalue	Condition Index	(Constant)	Variance Proportions			
					Довіра до інституцій	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	Зацікавленість політикою	
1	1	3,820	1,000	,00	,00	,01	,00	
	2	,117	5,723	,01	,00	,74	,12	
	3	,042	9,532	,00	,73	,21	,40	
	4	,021	13,487	,99	,26	,04	,47	

a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

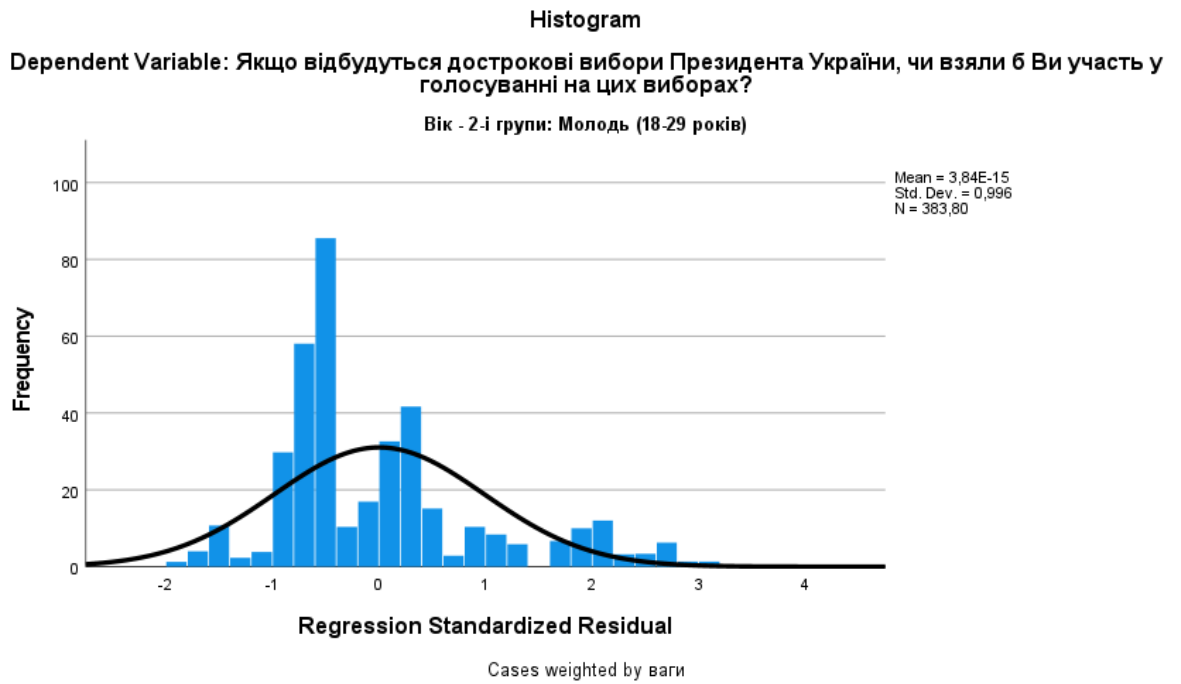
3.8. Статистика по залишках

		Residuals Statistics ^{a,b}				
		Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value		,62	3,15	1,91	,525	384
Residual		-2,148	3,412	,000	1,120	384
Std. Predicted Value		-2,469	2,349	,000	1,000	384
Std. Residual		-1,910	3,034	,000	,996	384

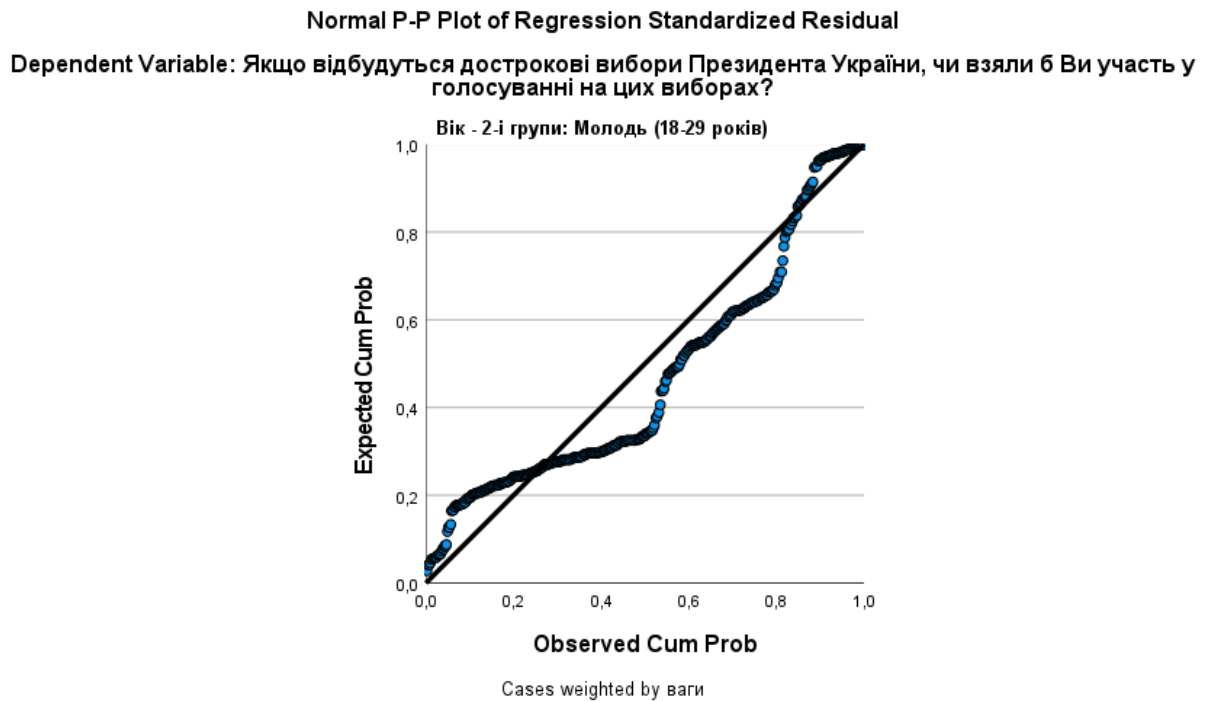
a. Вік - 2-ї групи = Молодь (18-29 років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

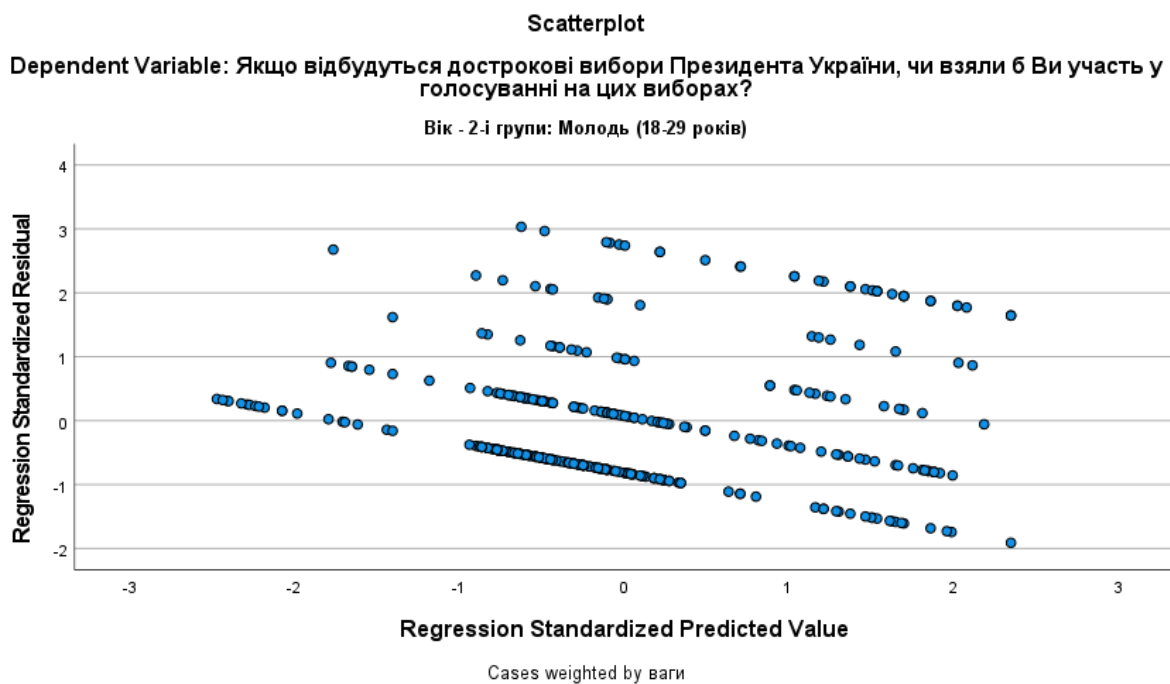
3.9. Гістограма розподілу залишків

3.10. Графік стандартизованих залишків регресії

3.11. Скетерплет стандартизованих залишків регресії та прогнозованих значень регресії

№ 4 Аналіз на основі бази даних із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” серед респондентів віком 30+ років

4.1. Розподіл відповідей щодо планів учасі у дострокових виборах, якби такі відбулися

Descriptive Statistics^a

	Mean	Std. Deviation	N
Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	1,75	1,112	1271
Довіра до інституцій	3,0153	,78730	1271
Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	6,1171	2,48105	1271
Зацікавленість політикою	2,0302	,51549	1271

a. Вік - 2-і групи = Інші респонденти (30+ років)

4.2. Таблиця кореляцій

Correlations^a

	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	Довіра до інституцій	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	Зацікавленість політикою	
Pearson Correlation	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	1,000	,093	-,148	,353
	Довіра до інституцій	,093	1,000	,339	,076
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,148	,339	1,000	,009
	Зацікавленість політикою	,353	,076	,009	1,000
Sig. (1-tailed)	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	.	<,001	<,001	<,001
	Довіра до інституцій	,000	.	,000	,003
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	,000	,000	.	,378
	Зацікавленість політикою	,000	,003	,378	.
N	Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?	1271	1271	1271	1271
	Довіра до інституцій	1271	1271	1271	1271
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	1271	1271	1271	1271
	Зацікавленість політикою	1271	1271	1271	1271

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

4.3. Введені та виведені змінні

Variables Entered/Removed^{a,b}

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій ^c	.	Enter

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

c. All requested variables entered.

4.4. Зведені дані моделі

Model Summary^{a,c}

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,404 ^b	,163	,161	1,019

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Predictors: (Constant), Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій

c. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

4.5. Дисперсійний аналіз

ANOVA^{a,b}

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	256,821	3	85,607	82,481	<,001 ^c
	Residual	1315,436	1267	1,038		
	Total	1572,257	1270			

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

c. Predictors: (Constant), Зацікавленість політикою, Шкала: Демократичний - Диктаторський режим, Довіра до інституцій

4.6. Коефіцієнти регресії

		Coefficients ^{a,b}											
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.	Correlations			Collinearity Statistics		
		B	Std. Error	Beta				Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	,211	,159			1,328	,184						
	Довіра до інституцій	,188	,039	,133		4,857	<,001	,093	,135	,125	,880	1,136	
	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	-,088	,012	-,196		-7,193	<,001	-,148	-,198	-,185	,885	1,130	
	Зацікавленість політикою	,744	,056	,345		13,385	<,001	,353	,352	,344	,994	1,006	

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

4.7. Діагностика колінеарності

		Collinearity Diagnostics ^{a,b}						
Model	Dimension	Eigenvalue	Condition Index	(Constant)	Variance Proportions			
					Довіра до інституцій	Шкала: Демократичний - Диктаторський режим	Зацікавленість політикою	
1	1	3,817	1,000	,00	,00	,01	,00	
	2	,109	5,916	,02	,00	,77	,15	
	3	,051	8,669	,00	,69	,21	,35	
	4	,023	12,978	,98	,31	,01	,50	

a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

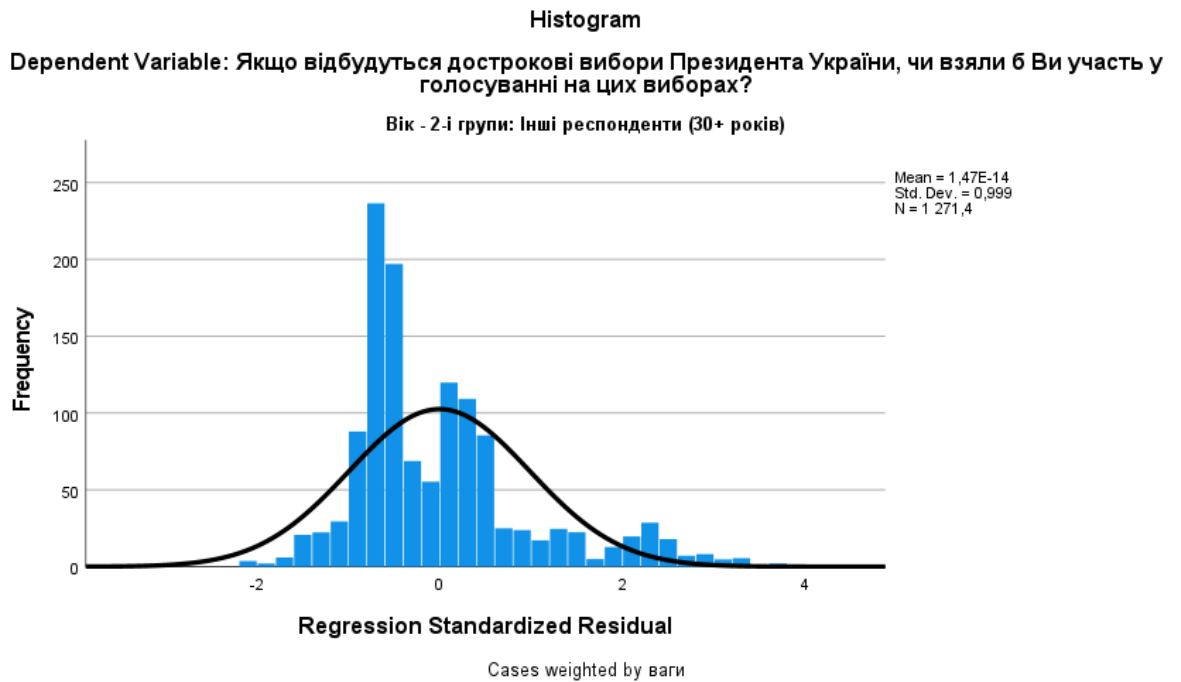
4.8. Статистика по залишках

		Residuals Statistics ^{a,b}				
		Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value		,26	3,11	1,75	,450	1271
Residual		-2,108	3,934	,000	1,018	1271
Std. Predicted Value		-3,309	3,020	,000	1,000	1271
Std. Residual		-2,069	3,862	,000	,999	1271

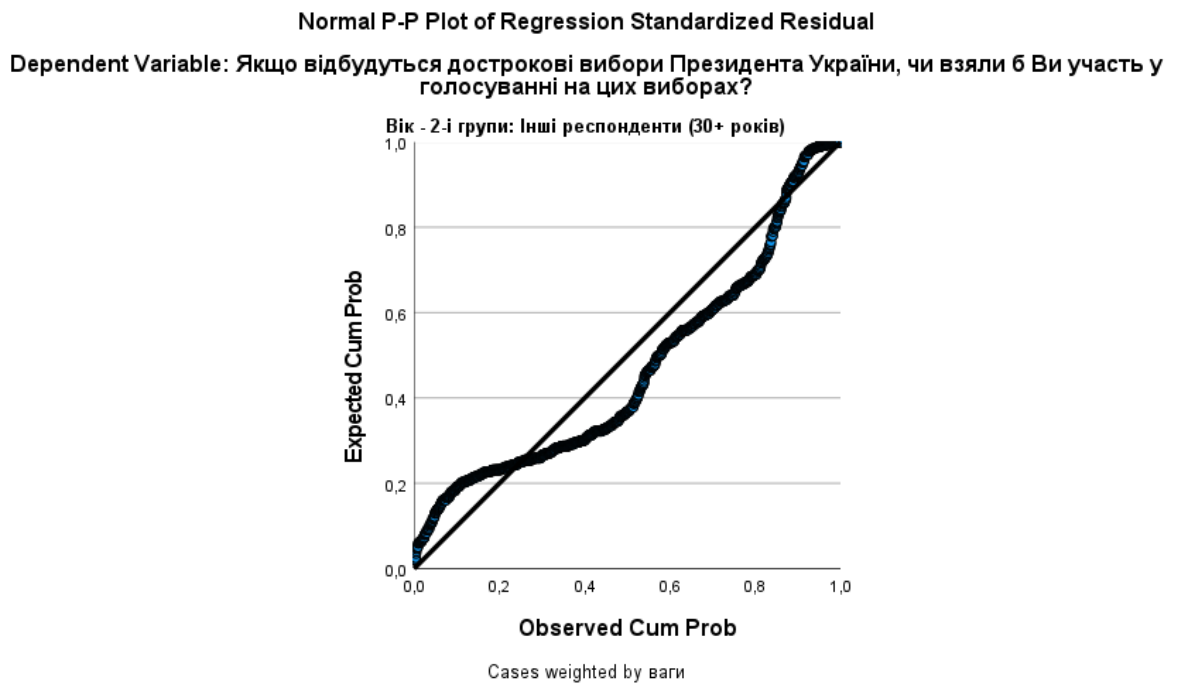
a. Вік - 2-ї групи = Інші респонденти (30+ років)

b. Dependent Variable: Якщо відбудуться дострокові вибори Президента України, чи взяли б Ви участь у голосуванні на цих виборах?

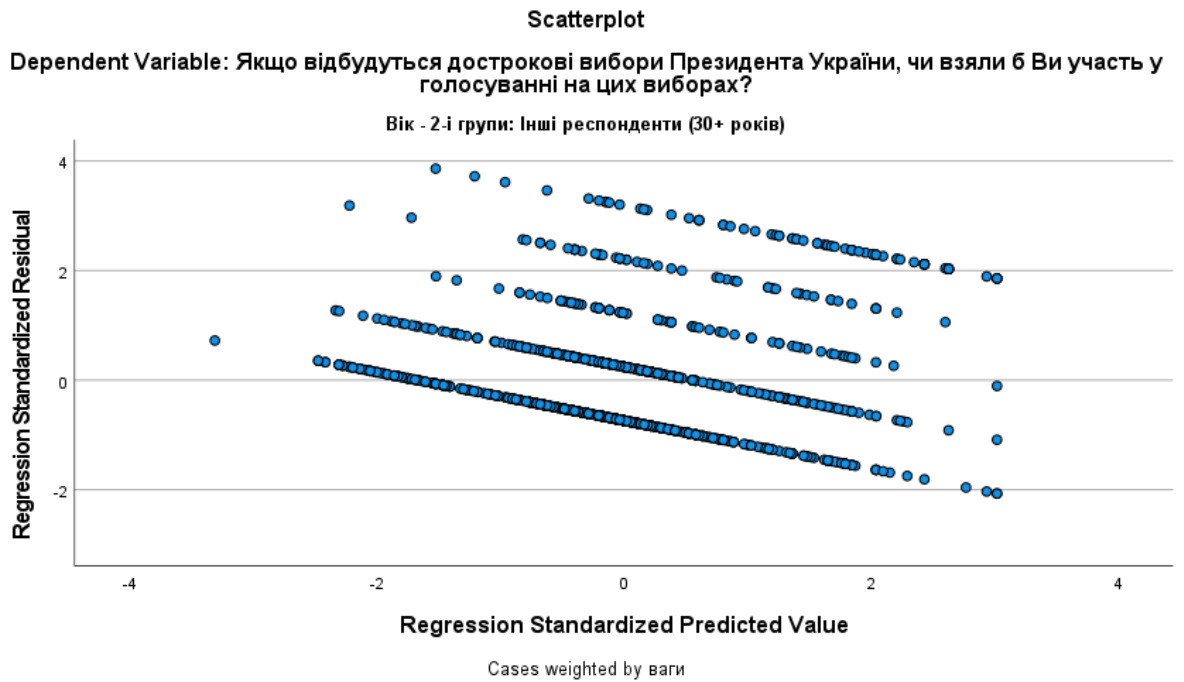
4.9. Гістограма розподілу залишків

4.10. Графік стандартизованих залишків регресії

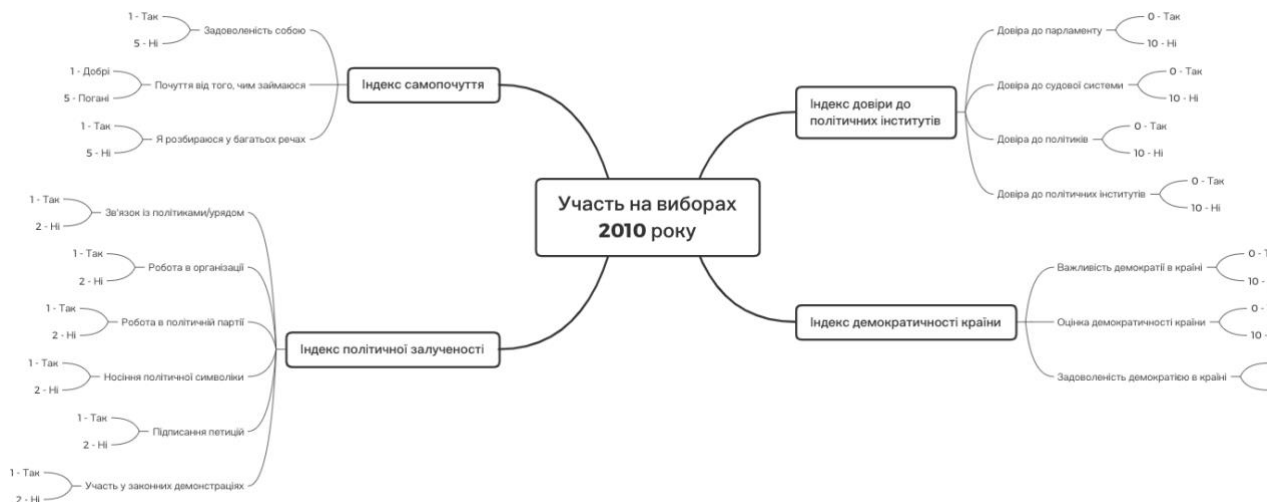

4.11. Скетерплог стандартизованих залишків регресії та прогнозованих значень регресії

№5 Операціоналізація

5.1. Операціоналізація змінних бінарної логістичної моделі на основі бази даних із дослідження European Social Survey Round 6 Data (2012) для обох груп респондентів (молоді та інших респондентів).

5.2. Операціоналізація змінних множинної лінійної регресійної моделі на основі бази даних із дослідження “Ваша думка - грудень 2013р.” для обох груп респондентів (молоді та інших респондентів).

